

NA'VIYÄ LÌ'UÄ KELTU v. 'Aw

Taronyu (Richard Littauer)
Compiled and Translated by Taronyu sì Ftiafpi
hu Skxawng, Mirri sì Txepsiyu
www.LearnNavi.org

Lolatem: zìsìt Tsìvozamzarrvomun
Livu ngaru fpom fitrr a tsawl slusua krr skxawngä!!!

Mì fitsenge txana keyey lu. Pefrakrr. Fì'u hiyika spxam nì'aw lu, ko?

Fì'u Na'viyä lì'fyayä aylì'uyä keltu aswey lu, lì'fyari ngarmop Karyu Pawlil zarelä Uniltirantokxur. Aylì'u mì fì'u ta Pawl zola'u. Irayot tivìng ta fisute: toktor Pawl, Karyu Amawey, frapo mì lusatema tseng, sì frapo mì Eyarsi, Skxypxe, sì Learn Na'vi tseng.

Nìmuiä, lahe famrel yolem äo fitseng. 'awstawnengyem aylì'ur, a ke ayit sìn lì'u lu, sì İnglisyä aylì'urta atawnìng oel ngat tìng nari. Oel sar frakrr muiäa pamrelit a Pawl sar: Eypiäa pamrelit nìteng toling. Aylì'u a lolatem feyä famit fitseng lu txo mì Fawlä aysäpamrel. Hola lì'u 'ithu fitseng lu, txo fko srung lu. Oel za'arìp pxim lì'u a ke mì aylatseng: fay'ur san * sikh lu, ulte syolaw san ayngrr sikh. Tìng nari futa fra'it eo lì'u ke asyawnep txo eo lì'u, slä ayfko asyawnep txo uo lì'u.

Tìtxurìl ralit tìng san Na'vi lì'u sikh. Kea yeya lì'ul ralit lu. San ' sikh wìntxu furia Pawl tal-mìng ayoengur 'it a zene pivlltxe nì'ul mì txana 'ithu aylì'u:nusonga 'it fì'u lu. Muiäa pamrelit srungil täftxuhu lì'uyä tìng: ayvulil tìng nì'ul srungit. san <x> sikh wìntxu 'it a yem mì lì'u, a seng san t<eo 'aw><'aw>ar<mune>on sikh lu: Oel talmìng sanhìt mì Eypiä fpi tsun wivìntxu tseng yivem ayit mì aylì'u, na mì s.ar.on - fì'u ke lu muiä Eypiä, slä oel fpil futa fkol toling srungit. Tsawla lì'u 'uyä hu le'awvea 'it atsawl ngop. Nga zene ivomum teri lusatema fam, nìteng pay-pam sì tilatem mì way. Mì sì'i'a nìsrung fay'ut polmamrel si oel.

Aymun'itu:

- = 'awstusengyema tsenge

+ = lusatema pam 'awstusengyema tseng amuiä

<> = 'it a yem nemfa lì'u

kìty. = lì'u kìte'e'uyä

'eo = 'it eo lì'u

kìtm. = lì'u kìte'e'kemä

lel. = lì'u leler

'aw. = 'awstawnengyema meli'u

wìn. = lì'u a wìntxu fì'uri

päng. = pusängkxo lì'u

pawm. = tìpawm aylì'u

nìmuiä = nìmuiä

'uy. = lì'u 'uyä

hol. = holpxay

hìt. = hì'i lì'u

eo'uy. = eo lì'u 'uyä

ts'uy. = tsawl lì'u 'uyä

kemä. = lì'u kemä

φ = kawnga pam horen

Fpi fayfo a new keltu aylì'uyä mì lalì'fya, kä ulte tsaheylu säpi.

Ngusopa Senge

Oel wìntxu frali'uyä tsengit za'usärip na nìltsan na oe tsayun. Fitsengit yolem mì hì'ia säpamrel uo Eypiay aysäpamrel, ulte fkol peng tsengit ta a oer, fu latuteo, talmìng lì'ut Pawlil. Mì sisngä'i pxyä leatana krr, Karyu Pawlil fpìme' ayoengur txana ayli'ut a poru lu: fayli'u muiäa ayngrr, set, ulte ke tifyawìntxu fpi fo a ke new tiverkup. Lì'uo mì fitsenge ke lu, ulte talun, ta muiä ne kawng, ta txan ne ke txan:

- PF = Karyu Pawlä muiäa ayli'ü (nìteng fayü ta: JC, Prr, RL)
- F = Karyu Pawl
- M = tìpamrel ne Uniltirantokxä rusikx rel
- S = Ayli'ü mì sifyawìntxuy (ewll, ayrol, ayli'ü)
- G = Uniltirantokxä ayuvan (a sar kawnga pam mì li'ü)
- C = Kameron (ne famrel rusikxa relä)
- T = ta Taronyu
- D = ayli'ut ke za'ärip Taronyul
- ASG = Ayli'ü mì sifyawìntxuy (ewll, ayrol, ayli'ü)

san Fyawìntxuyü Fpi Sute a New Rivey sik ayli'ut atxan ke lonu, hu keyey. Ayli'ur ke mì fo slä ye'rìn mì Fyawìntxu kawnga pam lu, ulte zene kivame na kawng. Oel yalmem san ϕ sik sìn fo, ulte yalmem fot mì feyä tsenge mì s'í'a. Ngian, tsxko ewllä si ayrol nìlaw ta Pawl lu, ulte talun fi'ü mì muiäa keltu ayli'ü lu. Kameronìl ngäpop txana ayli'ü a Pawl muiä soli. Pawl ke muiä si hola ay'li'ü mì pamrel arusikx: fori, na fpi sikenong oìsss, set muiä lu. Kop, Pawlil hola lì'ut muiä si a ngalmop lertul, ulte fte krro nìtxan tseng za'usärip tsatsenge lu, na PRR sì RL. Fayu muiä na Pawlä li'ü lu, txo mì fitsenge, slä ke txo fot tsxko si na ngr, talun sau za'olärip lu.

Oel lolatem fikeltut ayli'uyä txana srr, fte oel set omum futa fi'ü muiä ke layu. **Rutxe**, txo ngal tse'a ke muiäa fot, peng oeti mì fiking, ulte oel liyatem fot. Teri holpxay fi'uyä, oel layatem le'awve holpxayit mì srr txana tilatemä. Oel layatam lemune holpxay mì srr txana, slä nì'ul hì'i, tilatem. Nìteng, oel layatem hì'ia frato holpxay, 'usi'a holpxay, mì srr hì'ia tilatem. Tìng nari lunit mì lusatema tseng. Txana, txana ayirayot tìng Tuiqur, a tìng txana trr ulte yem fikeltu ayli'uyä sìn Ewya, fpi serung omumyü li'fyayä ulte tsun livatem ftuehu.

ʔ

'ampi: [ʔ.amp.i] *PF* kemä rikx sìn 'uo
'aw: [ʔaw] *PF* hol. ke txan to mune
'awkx: [ʔawkʔ] *PF* 'uy. tsawla tske
'awlie: [ʔawliɛ] *PF* kìtm. 'awve sìn nì'awna
 'awlo
'awlo: [ʔawlo] *PF* kìtm. 'awve sìn nì'aw
'awpo: [ʔawpo] *PF* eo'uy. tute, ke sute fu mesute
'awsiteng: [ʔawsi'tɛŋ] *PF* kìtm. 'aw fu lahe
'awstengyem: [ʔawstɛŋ'j.ɛm] *PF* kemä muntxa
 sì meut
'awve: [ʔawvɛ] *PF* kity. sngä'i eo aylahē
'ärìp: [ʔ.är.ipʔ] *PF* kemä rikx (hu 'uo arawnikx)
'e'al: [ʔɛʔal] *PF* kity. kawng frato fra'u
'efu: [ʔ.ɛf.u] *PF* kemä kame fa poä tokx fu ron-
 sem
'eko: [ʔ.ɛk.o] *PF* kemä kxll fte seyki tìsraw
'ekong: [ʔɛkɔŋ] *PF* 'uy. tìnong rolä txe'lanä
'em: [ʔ.ɛm] *PF* kemä ngop yomtut
'engeng: [ʔɛŋɛŋ] *PF* kity. ke letske
'eoio: [ʔɛoio] *PF* kity. muiä mì aynari Na'viyä
'eveng: [ʔɛvɛŋ] *PF* 'uy. ngawnilmopa tute
'evi: [ʔɛvi] *PF* 'uy. ngawnilmopeia tute afpa-
 weil (sevina tskxo fpi 'eveng 'eveng)

A

–a–: [a] *F* fpi lì'u kìtè'e'ul lalì'uti tsaheyl seri
a: [a] *PF* eo'uy. fpi meponguyä aylì'uti tsaheyl se-
 ri
alaksi: [a'laksi] *PF* kity. tsun sivi
alim: [a'lim] *PF* kìtm. tok tìlìmti
apxa: [a'p'a] *PF* kity. ke hìm fu ke hì'i
atan: [a'tan] *JC* hol. na txana tsawke, fi'u ta rum
 mì taw
atokirina': [atoki'rinaʔ] *JC* hol. rina' ta atoki,
 lam na hì'ia tswusayon spxam swirä ('aw. ta
 rina' 'ewllä prrnen)

Ä

äie: [æ'iɛ] *PF* 'uy. kametu
äo–: [æo] *PF* 'eo. mì sllte txo kllkxem sìn kllte,
 lok kxamtseng kifkeyä to la'uo

E

'ewan: [ʔɛwan] *PF* kity. ngawnilmop
'ewll: [ʔɛwll] *PF* 'uy. kea ioang fu kea spxam slä
 tsun rilvey
'eylan: [ʔɛjlan] *PF* 'uy. Ftiafpi, Skxawng, sì fra-
 po mì learnnavi.org
'eyng: [ʔ.ɛjŋ] *PF* kemä plltxe ne plltxetu
'i'a: [ʔ.i.ʔ.a] *PF* kemä ftang nìwotx
'ia: [ʔ.i.a] *PF* kemä tatep mì ronsem
'it: [ʔitʔ] *PF* 'uy. ke txan 'uoä
'itan: [ʔitan] *JC,PF* 'uy. tutan sempulä sì sa'nokä
'ite: [ʔite] *JC,PF* 'uy. tute sempulä sì sa'nokä
'i'awn: [ʔ.i'awn] *PF* kemä ke kä
'ihayu: [ʔihɛju] *PF* 'uy. fimìn atxan
'ok: [ʔokʔ] *PF* 'uy. tìfpil 'uä mì ftawnemkrr
'ong: [ʔ.ɔŋ] *PF* kemä tsawl sleiu
'ora: [ʔora] *PF* 'uy. pay tokxä
'u: [ʔu] *PF* 'uy. tskxo tìsawni (säsyep mì sītusok,
 tingay, säfpil)
'uo: [ʔuo] *PF* eo'uy. ke law a tskxot tawnìng
'upe: [ʔupe] *PF* pawm. tskxo tìving a krr new
 ivomum teri tskxo tìsawni ('aw. ta 'u tskxo tì-
 sawni sì **pe** tipawmä tìwìntxu)
'upxare: [ʔu'p'arɛ] *PF* 'uy. aylì'u fte perlltxe 'uot

atxkxe: [at'k'ɛ] *PF* 'uy. kifkeyä hapxi
au: [au] *JC* 'uy. pamtseo'u fpi 'ekong seri
aungia: [a'uŋia] *PF* 'uy. 'upxare ilasitse'a
awnga: [aw'ŋa] *F* eo'uy. nga sì oe za'ärìp ta ayo-
 eng nga sì oe
ayfo: [aj'fo] or [ajfo] or [fo] *PF* eo'uy. tsaysute
aylaru: [aj'laru] *PF* 'uy. na **ay+lahe–ru**
aynga: [aj'ŋa] *PF* eo'uy. fratute
ayoe: [aj'oɛ] *PF* eo'uy. frapo slä nga
ayoeng: [aj'wɛŋ] *PF* eo'uy. aynga sì oevul fpitx-
 imä lì'u

ätxäle: [æ't'æɛ] *PF* 'uy. pawmtu
ätxäle si: [æ't'æɛ s.i] *M* 'uy. pawm fpi uo

ean: [ˈeɑn] _{PF} kity. *na tītse'a Na'viyā*
ekxan: [eˈkʰɑn] _{PF} 'uy. 'u a ftang tikxll
eltu: [ˈɛltu] _{PF} 'uy. *Tsat fkol serar fte tsioun fpil*
eltu lefngap: [ˈɛltu leˈfɲapˀ] _{PF} 'uy. ta 'iglisì;
komputxer
eltu si: [ˈɛltu s.i] _{PF} kemä. *zene fpivil san ftang*
tsakem ulte lek faysänume sik
***em:** [ɛm] _{T9} ngrr tseng tilewä za'ärip ta **ta'em**
ftu fkip sì emza'u tìran io

F

fa-: [fa] _{PF} 'eo fi'u a fko serar
fahew: [faˈhɛw] _{PF} 'uy. *ontu si 'uo*
fay+: [faj] _D eolì'u pxaya ayu lu fitxele ('aw. ta
fi txele sì ay+ pxaya ayu)
fayvrrtep: [fajvrrtɛpˀ] _F 'uy. *pxay vrrtep lu txe-*
le ('aw. ta fay pxaya ayu lu fitxele sì vrrtep
kawnga tute)_T
fäpa: [ˈfæpa] _{PF} 'uy. *lu iotsa'u*
fewi: [ˈf.ɛw.i] _{PF} kemä. *sutx*
fi-: [fi] _F eolì'u lu txel za'ärip ta **fipo** fko lu txel
sì fi'u 'u lu txel
fi'u: [fiˈʔu] _{PF} eo'uy. *ke fi'ut a*
fi'fya: [fiˈfja] _{PF} kitm. *kem lu tsakem a nga sivi*
fikem: [fiˈkɛm] _{PF} eo'uy. *kem lu txel*
fipo: [ˈfiɸo] _{PF} eo'uy. *fko fu tute lu txel*
fitrr: [fiˈtɾ] _{PF} kitm. *ke trram fu trray slä äo tsaw-*
ke mì sekrr
fitseng(e): [fiˈtɕɛŋ(ɛ)] _{PF} kitm. *ke fwa tseng*
fitxan: [fiˈtʰɑn] _{PF} kitm. *ha ('aw. ta fi- 'u lu txel*
sì txan lu pxay fu apxa)
fitxon: [fiˈtʰɔn] _{PF} kitm. *mì ke trr a zera'u ('aw.*
ta txon ke trr)
fkarut: [ˈfk.ɑr.ʉtˀ] _{PF} kemä *wll lew*
fkew: [fkɛw] _{PF} kitm. *fitxur atxan*
fkip-: [fkɪpˀ] _{PF} 'eo lu 'uohu
fko: [fko] _{PF} eo'uy. *tsa'aw*
fkkake: [ˈfkʰ.ak.ɛ] _{PF} kemä 'äpampi fa zekwa fpi
fpom
fkxen: [fkʰɛn] _{PF} 'uy. *'ewll säyomä*
flä: [fl.æ] _{PF} kemä *kem si nìltsan*
flew: [flɛw] _{PF} 'uy. *mokriä kilvan*
fmal: [fm.al] _{PF} kemä *latsi tikät*
fmawn: [fmawn] _{PF} 'uy *mip plltxe*
fmetok: [ˈfm.ɛt.okˀ] _{PF} kemä *tse'a fpi lahe*
fmi: [fm.i] _{PF} kemä *kxawm si*
fngap: [fɲapˀ] _{PF} 'uy. *txura tskxe*
fnu: [fn.u] _{PF} kemä *eltu si, rä'ä plltxe*

emza'u: [ɛmˈz.aʔ.u] _{PF} kemä. *flä tengkrr tìfme-*
tok seri ('aw. ta em ftem iofi'ut sì za'u zamä-
punge)
eo-: [ˈɛo] _{PF} 'eo ke uo
eyawr: [ɛjˈawɾ] _{PF} kity. *si fikem angay*
eyk: [ˈɛjkˀ] _{JC,PF} kemä. *koren si fpipongu*
eyktan: [ˈɛjktan] _{JC} 'uy. *pongu koren siyu*
Eywa ngahu: [ˈɛjwa ˈŋahu] _{JC,PF} päng. *nawma*
sa'nok ngahu, kiyevame

fo: [fo] _{PF} eo'uy. *fisute za'ärip ta ay+ skawna'a*
txana rusikxa 'it li'uä sì po 'ite, 'itan
fpak: [fp.akˀ] _{PF} kemä *rä'ä si*
fpé: [fp.ɛʔˀ] _{PF} kemä 'ärip ne
fpelo: [fpɛˈlo] _{PF} 'uy *weiem fa meuia*
fpi+: [fpi] _{PF} 'eo. *fa lahe sivi*
fpil: [fp.il] _{PF} kemä *sar ronsemmit fpi siomum*
fpom: [fpom] _{PF} 'uy. *nìltsan loru, siltana ron-*
sem sì kifkey
fpxäkim: [ˈfp.æk.im] _{PF} kemä *kä nemfa tseng*
***fra-:** [fra] _T eolì'u nìwotx lu za'ärip ta **frapo**
nìwotx lu sute sì fra'u nìwotx lu
fra'u: [fraʔu] _{PF} eo'uy. *nìwotx*
frakrr: [ˈfrakɾ] _{PF} kitm. *ke ftang ('aw. ta krr*
nekx aysrr)
frapo: [ˈfrapo] _{PF} eo'uy. *awnga nìwotx ('aw. ta*
po tutan fu tute)
frato: [ˈfrato] _{PF} sweyä *wìntxuyu to fra'u*
fratrr: [fraˈtɾ] _{PF} kitm. *nìwotx krr mükam meton*
atxan ('aw. ta trr ke txon)
fratseng: [ˈfratsɛŋ] _{PF} kitm. *mì seng a eywa lu*
('aw. ta tseng tsa'u a tsun fko tivook)
frìp: [fr.ɪpˀ] _{PF} kemä *bite*
frfèn: [ˈf.ɾf.ɛn] _{PF} kemä *kä tse'a*
frftu: [ˈfrftu] _{PF} 'uy *tuteri ke omum slä zola'u*
nìprte'
ftang: [ft.aŋ] _{PF} kemä *rä'ä kerä*
ftawnemkrr: [ftawˈnemkɾ] _{PF} 'uy. *tseng 'uri a*
lamen ('aw. ta ft<awn>em tìran sìn pa'o sì
pxaw sì krr nekx aysrr)
fte: [ftɛ] _{PF} lel. *ha 'uo liven*
fteke: [ˈftekɛ] _{PF} lel. *ha 'uo ke liven ('aw. ta fte*
ha 'uo liven sì ke na san rä'ä sük, slä fu aylì'fya)
ftem: [ft.ɛm] _{PF} kemä *kä sìn pa'o 'uoä*
ftia: [ft.i.'a] _{PF} kemä *nerume nìltsan*
ftu-: [ftu] _{PF} 'eo. *sngä'ikrr tsenge*
ftue: [ˈftuɛ] _{PF} kity. *livu leskxawng*

ftxavang: [ft'avɑŋ] *PF* kity. *fa txur niyawne*
ftxey: [ft'ej] *PF* kemä *tse'a 'upe nga srung*
ftxey...fuke: [ft'ej fu'ke] *PF* lel. *txo fi'u, txo tsa'u*
ftxi: [ft'i] *PF* 'uy. *säprrkxentrkr*
ftxozä: [ft'o'zæ] *PF* 'uy. *siltsana krr*
fu: [fu] *PF* lel. *ke si*
furia: [furia] *PF* lel. *tsni (wawnintxu) ('aw. ta fi'uri tsni (wawnintxu) si a awneyka tipängkxoä wintxuyu)*
futa: [futa] *PF* lel. *furia ('aw. ta fi'u-t fi'ut si a tsa fi'u)*
fwa: [fwa] *PF* lel. *tsni slä txan (hi'ia tipängkxoä syawuyu) ('aw. ta fi'u 'u eltu asawni si a hi'ia*

tipängkxo syawuyu)

fwew: [fw.ɛw] *PF* kemä *nin fpi tsirve'a 'uot*
***fya-:** [fja] *T* *ngrr tseng a tiran, tseng a ne kä za'ärip ta fya'o tseng a tiran si fyape 'u a tsun sivi, mi sipawm*
fya'o: [fjaʔo] *PF* 'uy *tseng atawniran*
fyape: [fjapɛ] *PF* lel. *'u a tsun sivi, mi sipawm tengpam na pefya*
fyawintxu: [fjaw.in't'u] *PF* kemä *tute a eyk si-rantut ('aw. ta *fya tseng a tiran si wintxu eyk aynari ne muiaä 'u)*

H

ha: [ha] *PF* kitm. *tafral, tse*
hahaw: [h.ah.aw] *PF* kemä *letxona titerkup*
hangham: [h.aŋh.am] *PF* kemä *tsngavik fpom-hu*
hapxi: [ha'p'i] *PF* 'uy. *'it 'uoä*
hasey: [ha'sej] *PF* kity. *mi ftawnemkrr, soli*
hawl: [h.awl] *PF* kemä *alaksi si*
hawnu: [h.awn.u] *PF* kemä *wem fpi suteo, lew si niwotx*
heyn: [h.ɛjn] *PF* kemä. *tok fa txim mi kllte*
hiyik: [hijikʷ] *PF* kity. *kewong, 'uo a heykang-ham*
hi'i: [hi'i] *PF* kity. *le'it, ke tsawl*
him: [him] *PF* kity. *'uyä ni'it*
himtxampe: [him't'ampɛ] *PF* pawm. *txana 'u tipawmä tengpam na pimtxan*

himtxan: [hm't'an] *PF* 'uy 'uyä *holpxayo*
hol: [hol] *PF* kity. *ke txan, him*
holpxay: [hol'p'aj] *PF* 'uy. *na 'aw, mune, pxey, si fra'u ('aw. ta hol ke pxay si pxay apxa holpx-ay)*
holpxaype: [hol'p'ajpɛ] *PF* pawm. *txana 'u tipawmä ('aw. ta holpxay himtxan ayuä si pe tipawmä li'u)*
hrrap: [hɾapʷ] *PF* 'uy. *'uo a tsun kxeykiou*
hu-: [hu] *PF* 'eo. *'awve si muneve (fu ni'aw) 'uo 'awsiteng leyku*
hufwa: [hu'fwa] *PF* lel. *keng txo*
hufwe: [hu'fwɛ] *PF* 'uy. *rusikxa ya*
hum: [h.um] *PF* kemä *kä miso*

I

i'en: [i'ɛn] *JC* 'uy. *säpamtseo fa hing si selem*
***ik:** [ikʷ] *D* *ngrr io kifkey, taw, tsawla tsxke za'ärip ta iknimaya engeng ne tseng a io kifkey si ikran tiran mi saw*

io-: [i'o] *PF* 'eo *tok ni'ul nisim taw to 'uo*
ioang: [i'oɑŋ] *PF* 'uy. *kea Na'viyä ruseya 'u*
irayo: [i'rajo] *JC* 'uy., lel. *werintxu futa pol tel prrte't teri 'uo*

Ì

ilä+: [ilæ] or [i'læ] *PF* 'eo. *tinongä fya'o, teng-fya'o na*

K

ka-: [ka] *PF* 'eo. *ne 'aw pa'o ta lapa'o*

kaltxi: [kal't'i] *PF* päng. *'eoio li'u fpi lahel eltu seyki pängkxotur*

kalin: [ka'lin] *PF* kity. *tisiltsan ne ftxi*

kame: [k.am.ɛ] *PF* kemä *kä ulte tse'a rusikx tseo, ma skxawng!*
kan: [k.an] *PF* kemä. *ting nari netsa'u a fko new tem*
kangay: [ka'ŋaj] *PF* kity. *muiä txele*
kar: [k.ar] *PF* kemä. *ting sänume*
karyu: [ka'ɾju] *PF* 'uy. *fko a ting sänume*
kato: [kato] *PF* 'uy. *'ekong*
kavuk si: [ka'vuk' s.i] *PF* kemä *ting fa kawnga säfpil*
***kaw-:** [kaw] *T* ngrrr *hì'i seyki ke aw ke na, za'ärip ta kawkr* *ke set ulte ke krr*
kawkr: [kawkɾ] *PF* kitm. *ke krr ('aw. ta krr nekx aysrr)*
kawng: [kawŋ] *PF* kity. *ke muiä ('aw. ta *kaw- ke sè -ng slu hapxi)**T*
kawtu: [kawtu] *PF* eo'uy. *kea tute*
kä: [k.æ] *PF* kemä *za'u fu sop mïso, ne latseng*
kä'ärip: [kæ'ʔ.æf.ip'] *PF* kemä *ting fa tixur ne 'uo ('aw. ta kä za'u mïso sè 'ärip rikx)*
kämakto: [kæ'm.akt.o] *PF* kemä *za'u wä ('aw. ta kä za'u ne latseng sè makto tsaheylyu si niftxavang)*
käpxi: [kæ'p'i] *PF* 'uy 'uyä *txim ('aw. ta kä go sè hapxi part)*
käsatseng: [kæ'satseŋ] *PF* kitm. *ke pxaw ('aw. ta kä za'u ne kea tseng sè tseng tsa'u a tsun fko tivok)*
ke: [kɛ] *PF* kitm. *na rä'ä*
ke-: [kɛ] *T* eoli'u *rä'ä si fikem*
ke'u: [kɛ'ʔu] *PF* eo'uy., kitm. *ke 'u lu nìwotx ('aw. ta ke rä'ä si fikem sè 'u tsa)*
kea: [kɛa] *PF* kity. *srak skxawngä*
kefyak: [kɛ'fjak'] *PF* hit. *muiä, ko? ('aw. ta ke-fya kawng säfpil tsengä atusiran sè srak tì-pawmä wintxuyu)*
kehe: [kɛhɛ] *PF* kitm. *rä'ä mllte*
kelku: [kɛlku] *PF* 'uy. *tsatseng a fko terok pxim*
kelku si: [kɛlku s.i] *PF* kemä. *tsakem a fko terok pxim*
kem: [kɛm] *PF* 'uy. *tsa a fko si*
kempe: [kɛmpɛ] *PF* päng. *tsakem a nga si srak?*

Kx

kxa: [k'a] *PF* 'uy. *tseng tìyomä*
kxam: [k'am] *PF* 'uy. *'u a mïkam mune ayu*
kxamlä-: [k'amlæ] *PF* 'eo *sìn fya'o a mifa 'uo*

keng: [kɛŋ] *PF* kitm. *na hufwa, ke eromum 'uoä*
kenong: [k.ɛn.oŋ] *PF* kemä. *slu tsa'u fpi taw-ne'a ('aw. ta ke na rä'ä sè nong kä uo'uo)*
kerusey: [kɛrusej] *PF* kity. *lu rusey kenulkrr ('aw. ta ke na rä'ä sè r<us>ey rey)*
ketuwong: [kɛtuwoŋ] *PF* 'uy. *ke naoeng*
kewong: [kɛwoŋ] *PF* kity. *ke naoeng*
key: [kɛj] *PF* 'uy. *zapxi re'oä*
keye'ung: [kɛ'jɛ'ʔuŋ] *PF* 'uy. *ke muiä mïeltu*
kifkey: [kifkɛj] *PF* 'uy. *kllte nìwotx*
kilvan: [kil'van] *PF* 'uy. *payä fya'o*
kin: [k.in] *PF* kemä. *zene si*
kinam: [ki'nam] *PF* 'uy. *iovenu*
kinamtil: [ki'namtil] *PF* 'uy. *til kinamä*
kinä: [kinæ] *PF* hol. *tsing sè mune sè 'aw*
kip-: [kip'] *PF* 'eo *ponguyä hapxi*
kì'ong: [ki'ʔoŋ] *PF* kity. *rikx na 'ewollä tìwin*
kim: [k.im] *PF* kemä. *mìn nìwotx*
kìng: [kiŋ] *PF* 'uy. *sätäftxu*
kìte'e: [kite'ʔɛ] *PF* 'uy. *sprung*
kìyevame: [kije'vam.ɛ] *PF* lel. *eywa ngahu, tsìy- eve'a ('aw. ta kame tse'a sè <iyev> zusawkr* *hì'ia tìpängkxo 'it mì l'ì'u)*
kll: [kl] *F* ngrrr *tseng sìn a ayoeng rey*
kllfro': [kl'fr.oʔ'] *PF* kemä. *slu oeyk*
kllkä: [kl'k.æ] *PF* kemä *kä nekll*
kllkulat: [kl'k.ul.at'] *PF* kemä. *munge kllteti*
kllkxem: [kl'k'.ɛm] *PF* kemä. *rikx nefä, ke heyn*
kllpa: [klpa] *PF* 'uy. *txim*
kllpxiltu: [kl'p'iltu] *PF* 'uy. *oloyä atxkxe*
kllte: [klltɛ] *PF* 'uy. *kifkeyä hapxi*
ko: [ko] *PF* hit. *pawm fpi tìmltte*
kop: [kop'] *PF* kitm. *nìteng*
koren: [ko'ren] *PF* 'uy. *muiä tifyawintxuyä*
krr: [kr] *PF* 'uy. *nekx aysrr*
krrnekx: [kr'n.ɛk'] *PF* kemä. *ting krr ('aw. ta krr nekx aysrr sè nekx ting)*
krrpe: [krpɛ] *PF* pawm. *trr a*
kunsip: [kunsip'] *PF* 'uy. *swizawhu sämakto le-fngap (za'ärip ta İnglisi swizawhu sämakto le-fngap)*
kurakx: [k.u'r.ak'] *PF* kemä *keykä mïso*

kxangangang: [k'əŋəŋəŋ] *PF* lel. *pum* (li'u a pam si na pam)

kxani: [k'ani] *PF* kity. *ke tawnung*

kxawm: [k'awm] *PF* kitm. *txo new na fko*

L

***la-**: [la] *T* ngr *ke fi'u slä 'uo akewong za'ärip ta lapo kewonga tute si aylahe kewonga sute*

lahe: [lahε] *PF* kity. *ke teng'u/tengfya/tengkrr na fi*

lam: [l.am] *PF* kemä. *teng'u/tengfya na leyku*

lapo: [lapo] *PF* eo'uy. *ke tengpo na fipo ('aw. ta po poan/poe)*

latem: [l.at.εm] *PF* kemä. *leyku ke teng'u/tengfya na sre*

latsi: [l.a'ts.i] *PF* kemä. *'i'awn lok (tengkrr serop)*

law: [law] *PF* kity. *muiä ne menari, ni'tue tslam*

***lay+:** [laɟ] *D* ngr *kewonga sute za'ärip ta *la kewonga tute si ay+ txan*

le-: [lε] *F* li'u *kite'e'uya za'usäripa 'it sin eo li'u*

lefpom: [lε'fpom] *PF* kity. *siltan ronsem/trr'u, pxan tilsiltanä, ke tsam, (ke tuteä)*

lek: [l.εk^ɿ] *PF* kemä *kem si na lahe new*

len: [l.εn] *PF* kemä *slu tilut*

lerik: [lε'rik] *PF* kity. *pxaya ayrik*

lertu: [lertu] *PF* 'uy. *tuteo a pohu ler*

lesar: [lε'sar] *F* kity. *tsun säliwu*

letrr: [lε'tr] *RL,PF* kity. *fratsawke trrä*

letrrrtr: [lε'trtr] *PF* kity. *kemo a len pxim*

letsunslu: [lε'tsunslu] *PF* kity. *tawnunga tilu fa Eywa ('aw. ta tsun tawnunga tilu fa Eywa si*

M

ma: [ma] *PF* hit. *li'u ahियik*

makto: [m.akt.o] *PF* kemä. *si rikx hu*

maw-: [maw] *PF* 'eo *len uo krr alaw*

mawey: [ma'wεɟ] *PF* kity. *tam tam*

mefo: [mεfo] *PF* eo'uy. *po mune ('aw. ta me+ san 'aw si 'aw sik 'uä wintuyu si po tute/tutean)*

melo: [melo] *PF* kitm. *'aw si 'aw nimun*

menari: [mε'nari] *PF* 'uy *mune nari ('aw. ta me+ san 'aw si 'aw sik 'uä wintxuyu si nari säts'e'a)*

kxener: [k'εnεr] *PF* 'uy. *ya ta txep*

kxetse: [k'εtse] *PF* 'uy. *'u ta txim*

kxeyey: [k'εjeɟ] *PF* 'uy. *ke muiä tikenong*

kxll: [k^ɿ] *PF* 'uy. *'eko niwin tengkrr terul*

kxu: [k'u] *PF* 'uy. *nitut tistraw*

slu latem nemfa mipa 'u)

lew si: [lεw s.i] *PF* kemä *hawnu sin fäpa*

***li(°):** [li(?)^ɿ] *W* ngr *plltxe za'ärip ta li'u säplltxe si li'fya frali'u*

li'fya: [li'fja] *PF* 'uy. *'aw'u säplltxeä ('aw. ta li'u säplltxe si *fya na tsakem)*

li'u: [li'u] *PF* 'uy. *hapxi li'fyayä*

li'upe: [li'upε] *PF* pawm. *tipängkxo a mi si-pawm sawni tengpam na peli'u*

lim: [l.im] *PF* kemä *ke sim*

-lo: [lo] *PF* 'it a 'i'a li'u *holpxayä ulte wintxu 'awsiteng nitxan*

lok: [l.ok^ɿ] *PF* kemä. *slu tstu*

lok-: [lok^ɿ] *PF* 'eo *sim*

lonu: [l.o'n.u] *PF* kemä. *ke yim*

lor: [lor] *PF* kity. *skxawng*

***lrr:** [lr] *lrrtok* ngr *lrrtok si*

lrrtok: [lrrtok^ɿ] *PF* 'uy. *fkuru lu fpom*

lrrtok si: [lrrtok s.i] *M* kemä. *terse'a aysre'it*

lu: [l.u] *PF* kemä. *pxim sar li'u*

luke-: [lukε] *PF* 'eo *ke hu 'uo*

lumpe: [lumpe] *PF* päng. *pawm fpi lun tengpam na pelun*

lun: [lun] *PF* 'uy. *tsa'u a fko si 'uo*

meoaniaea: [mεoania'ea] *F* 'uy. *txantsana li'u ta Karyu Patw*

meuia: [mε'uia] *PF* 'uy. *'uo a Kernal Kuaritsru ke lu*

meyp: [mεjp^ɿ] *PF* kity. *ke txur*

mi: [mi] *PF* kitm. *vay set*

mikyun: [mikjun] *JC* 'uy *fya'o ne kame pam*

mip: [mip^ɿ] *PF* kity. *fifya pxasal*

mi+: [mi] *PF* 'eo *'awstengyem hapxi*

mi'fa: [mi'fa] or [mi'fa] *PF* 'uy., *kitm. ke wrrpa*

mikam-: [mi'kam] *PF* 'eo *tok ro mesengä tenga hapxi*

mìn: [m.m] *PF* kemä za latem
miso: [mi'so] *PF* kitm. ke fitseng za'ärìp ta *to
 ke ne
mllte: [m.l't.ɛ] *PF* kemä piolltxe srane
moe: [moɛ] *PF* eo'uy. mune slä ke nga ('aw. ta
me+ li'u fpi mune sì **oe** 'awa tute)
mokri: [mokra] *PF* 'uy pam ta sute fu sutean
mrr: [mɾ] *PF* hol. mune sì mune sì 'aw
muiä: [mu'iaɛ] *PF* kity. fa meuia

N

na-: [na] *PF* 'eo tsun livu
na'ring: [na'ɾɪŋ] *PF* 'uy pxaya utral
nang: [naŋ] *PF* hit. na Tewti!
nari: [nari] *PF* 'uy tya'o ne tse'a
nari si: [nari s.i] *PF* kemä tya'o ne tse'a si
nawm: [nawm] *PF* kity. apxa ulte fa meuia
nawmtu: [nawmtu] *PF* 'uy. txana siltsan tute
 ('aw. ta **nawm** txana siltsan)
näk: [n.æk'] *PF* kemä yom payit
ne-: [nɛ] *PF* 'eo kä na 'ihayu
ne'im: [nɛ'ɪm] *PF* kitm. uo
nefä: [nɛ'fæ] *PF* kitm. ne taw
nekl: [nɛ'kl] *PF* kitm. miso ftu taw
ne kllte: [nɛ'klltɛ] *PF* päng. kä äo ('aw. ta **ne** sìn
 tseng sì **kllte** tseng a ayoeng tìran)
nekk: [n.ɛk'] *PF* kemä. sar fatxep
nemfa-: [nɛmfɑ] *PF* 'eo na reypey mì sokx ('aw.
 ta **ne** ke to sì **mì** na repey sì ta'leng lu)
neto: [nɛ'to] *PF* kitm. nealim za'ärìp ta **ne** wìn-
 txu tsafya sì *to hum
new: [n.ɛw] *PF* kemä. tsun kin
niä: [n.i.'æ] *PF* kemä. munge
nikre: [nikrɛ] *PF* 'uy. 'ewll sìn ronsem
nitram: [ni'tram] *PF* kity. lu fpom tuteru ulte lrr-
 tok si
nì-: [ni] *F* si li'u kìte'e'kemä za'usäripa 'it sìn
 eo li'u
nì'aw: [ni'ʔaw] *PF* kitm. 'aw 'u
nì'awtu: [ni'ʔawtu] *PF* kitm. nì'aw 'aw tute
nì'awve: [ni'ʔawvɛ] *PF* kitm. le 'aw
nì'eoio: [ni'ʔɛoio] *PF* kitm. muiä mì aynari 'oloä,
 mì ftxozä
nì'it: [ni'ʔit'] *PF* kitm. ke txan ('aw. ta 'it ke pxay
 fu ke apxa)

mun'i: [m.un'ʔ.i] *PF* kemä hapxi sìvi
mune: [munɛ] *PF* hol. fiftya menari fu memikyun
munge: [m.uŋ.ɛ] *PF* kemä lurus ngahu
mungwrr-: [muŋ'wɾ] *PF* 'eo fi'u slä ke futa
muntxa: [mun't'a] *PF* kity. Na'viru mune 'awsi-
 teng na 'aw
muntxa si: [mun't'a s.i] *PF* kemä tsaheyly si hu
 tuteo

nì'ul: [ni'ʔul] *PF* kitm. slu txan
nìawnomum: [niaw'nomum] *PF* kitm. na nga
 olomum ('aw. ta <awn> 'uo sì **omum** nolu-
 me 'uoti)
nìayoeng: [naj'wɛŋ] *PF* kitm. na ayoeng
nìftue: [ni'ftuɛ] *PF* kitm. si na ftue
nìftxavang: [ni'ft'avaŋ] *PF* kitm. fatxe'lan
 nìwotx
nìfya'o: [ni'fja'ʔo] *PF* kitm. mì fitseng
nìhawng: [ni'hawŋ] *PF* kitm. txana txan
nìltsan: [ni'ltsan] *PF* kitm. ramunong
nìmun: [ni'mun] *PF* kitm. 'aw tilen nì'ul
nìn: [n.m] *PF* kemä. tìng nari netsa'u
nìngay: [ni'ŋaj] *PF* kitm. nìtxan eyawr
nìpxim: [ni'p'im] *PF* kitm. yey nefä
nìrangal: [ni'raŋal] *PF* kitm. new txelanhu, slä
 ke tsun
nìtam: [ni'tam] *PF* kitm. teya hìmtxan a ätxäle
 soli
nìteng: [ni'tɛŋ] *PF* kitm. hu fi'u
nìtut: [ni'tut'] *PF* kitm. len nìmun sì nìmun
nìtxan: [ni't'an] *PF* kitm. nìpxay ('aw. ta **txan**
 pxay fu apxa)
nìwin: [ni'win] *PF* kitm. len mifa yol krr
nìwotx: [ni'wot'] *PF* kitm. fra'u
nìzawnong: [ni'zawnoŋ] *PF* kitm. ke hrrap ('aw.
 ta <awn> lekeakem lusatema 'it mì li'u sì
zong ke hrrap)
nong: [n.oŋ] *PF* kemä kä uo'uo
nul-: [nul] *T* ngr r wìntxuy to kìte'euyä za'ärìp
 ta nì'ul to sì **nulkrr** ngim
nulkrr: [nul'kr] *PF* kitm. na ngip srr sì ton
nulnew: [nul'n.ɛw] *PF* kemä new nì'ul
nume: [n.um.ɛ] *PF* kemä. kame karyuyä txele

Ng

nga: [ŋa] *PF* eo'uy. *ke oe fu po*
ngay: [ŋaj] *PF* kity. *'uo a kametu, muiä*
ngaytxoa: [ŋaj't'oa] *PF* lel. *new a fi'u ke lolen*
(*'aw. ta ngeyä ke oeyä fu feyä sà txoa pängkxo*
san tam sik teri fi'u a lolen)
ngäng: [ŋæŋ] *PF* 'uy. *tseng mi a fksen kä*
ngenga: [ŋɛ'ŋa] *PF* eo'uy. *ke oe fu po (a eyk fu*
tsawl to oe)
ngian: [ŋi'an] *PF* kitm. *slä mi*

O

oe: [oɛ] *PF* eo'uy. *ke nga fu fo*
oeng: [wɛŋ] *PF* eo'uy. *mune mefo, slä ke aylahē*
oeyk: [o'ɛjk] *PF* 'uy. *tīleren si*
oeykting: [o'ɛjkt.ŋ] *PF* kemä *peng tafral*
za'ärip ta oeyk tafral sà tīng rikx po a por lu
ohē: [ohe] *PF* eo'uy. *Tsun tivam. Aylī'u ngian*
nī'it skepek lu.

P

pa'o: [pa'o] *PF* 'uy. *hapxi*
pak: [pak] *PF* li'u fpi *stuseyki*
pam: [pam] *PF* 'uy. *tsa'uri a fkol tīng mikyun*
pamrel: [pam'rel] *PF* 'uy. *woleyn aylī'u*
pamrel si: [pam'rel s.i] *PF* kemä. *weyn aylī'u*
pamtseo: [pamtseo] *PF* 'uy. *sīltsana li'u fu*
hufwe ('aw. ta pam tīrikx mi ya sà tseo skx-
awngä tikangkem)
pate: [p.at.ɛ] *PF* kemä *kä vay tseng*
pawm: [p.awm] *PF* kemä. *ätxäle si, plltxe talun*
fwerew lapo tīfpil
pay: [pai] *PF* 'uy. *ke tskxe slä nīftue rusikxa 'u*
payfya: [pai'fja] *PF* 'uy *rusikxa 'u mi a yemf-*
pay si ('aw. ta pay 'u mi a yemfpay si sà fya'o
tsenge tikäyä)
pähem: [p.æh.ɛm] *PF* kemä. *rikx ne fitseng*
pängkxo: [p.æŋ'k'.o] *PF* kemä. *tīplltxe hu tute*
pängkxoyu lekoren: [pæŋ'k'oju leko'ren] *PF*
'uy. kawnga kawnga kawnga tute a yom txim
***pänu:** [pænu] *D* ngr *li'u za'ärip ta pänutīng*
pasylltxe nīmuiä
pänutīng: [pænut.ŋ] *PF* kemä *pasylltxe*
nīmuiä teri 'uo ne tuteo ('aw. ta tīng latem
po a por lu)
pätsi: [pætsi] *PF* 'uy. *tsamsiyuyä aungia mi tute*
pe+: [pɛ] *PF* wīntxuyu *tīpawmä*

ngim: [ŋim] *PF* kity. *nulkr, slä teri tokx fu fi'u*
ngop: [ŋ.op'] *PF* kemä *tīlu si*
ngrr: [ngɾ] *PF* 'uy. *'it utralä äo tangek mi hllte*
***ngu:** [ŋu] *D* ngr *pukapa lekinama ioang ays-*
re'hu za'ärip ta nguway tsngavik fi'ioangä sà
pongu *na pxay fi'ioangä*
nguway: [ŋuwa.j] *PF* 'uy. *tsngusawvika pam*
*nantangä ('aw. ta *ngu nantang sà way aylī'u*
a pam asiltsan 'awsiteng)

olo': [o'loʔ'] *PF* 'uy. *pongu Na'viä*
olo'eyktan: [olo'ʔɛjktan] *PF* 'uy. *koren siyu fpio-*
lo' ('aw. ta olo' ponguä Na'vi sà eyktan pongu
koren siyu)
omum: [om.um] *PF* kemä. *kame tīngay txeleyä*
ontu: [ontu] *PF* 'uy 'u *fa fahew si*

pe'un: [p.ɛʔ.un] *PF* kemä *ronsem si*
pefya: [pɛ'fja] *PF* pawm. *mi na fikem tengpam*
na fyape
pehem: [pɛ'hɛm] *PF* pawm. *tīpawm teri 'u*
alawnen tengpam na kempe
pehrr: [pɛ'hr] *PF* pawm. *tīpawm teri lolen na*
tsawke tīran tengpam na krrpe
pelī'u: [pɛ'liʔu] *PF* pawm. *tīpängkxo a mi s-*
pawm sawni tengpam na li'upe
pelun: [pɛ'lun] *PF* pawm. *tīpawm teri tafral ten-*
gpam na lumpe
peng: [p.ɛŋ] *PF* kemä. *oeykting, plltxe teri 'uo*
peseng: [pɛ'sɛŋ] *PF* pawm. *tīpawm teri tseng*
tengpam na tsenge
pesu: [pɛ'su] *PF* pawm. *tīpawm teri tute ten-*
gpam na tupe
peu: [pɛ'u] *PF* pawm. *tīpawm teri 'u tengpam*
na 'upe
pewn: [pɛwn] *PF* 'uy. *mikam ronsem sà tokx*
pey: [p.ɛj] *PF* kemä. *txey frakem vaykrr krr alaw*
piak si: [pi'ak' s.i] *PF* kemä *kea lew si*
pizayu: [pizaju] *PF* 'uy. *tute a ta eo fikrr lu*
*za'ärip ta *za zamäpunge sà yu wīntxuyu fko*
a sar 'uo
pimtxan: [pim't'an] *PF* pawm. *txana 'u t-*
pawmä tengpam na himtxampe

plltxe: [p.ɫ't'.ɛ] *PF* kemä. peng, ayli'u si fa kxa
po: [po] *PF* eo'uy. latute fu latutan
poan: [po'an] *PF* eo'uy. latutan
poe: [po'ɛ] *PF* eo'uy. latute
pom: [p.om] *PF* kemä yem tuteoä seyri sìn lapoä seyri
pongu: [ˈpoŋu] *PF* 'uy. txana aytute 'awsiteng pxel 'aw ('aw. ta **po** tutan fu tute sìn *ngu nantang)
prnen: [ˈpɾnɛn] *PF* 'uy. hi'ia Na'vi

Px

pxan: [p'an] *PF* kity. nawn tsranten
pxasik: [ˈp'asikʰ] *PF* päng. ke! kä ulte tspängang! (ke fpom)
pxasul: [ˈp'asul] *PF* kity. alaksi teri yom
pxaw-: [p'aw] *PF* 'eo teri tsengeo
pxawpa: [ˈp'awpa] *PF* 'uy. 'u a teri lau ('aw. ta **pxaw** teri sìn **pa'o** na 'awkxe)
pxay: [p'aj] *PF* kity. txan, apxa himtxan
pxel-: [p'ɛl] *PF* 'eo na

R

ral: [ɾal] *PF* 'uy. titsranten, txeleyä lun
ralpeng: [ɾal'p.ɛŋ] *PF* kemä. oeyktìng ayli'uyä txele ('aw. ta **ral** pe'u 'uo fmi piolltixe sìn **peng** plltxe)
ramunong: [ɾa'munon] *PF* 'uy. payä tseng mì kllte
***ran:** [ɾ.an] *D* ngr̄r hi'ia tiran za'ärìp ta **tiran** ke tul sìn **ikran** ke tul mì taw
rangal: [ˈɾaŋal] *PF* kemä new ronsemhu
rawke: [ˈɾawke] *PF* päng. tisyaw fpi zong
rä'ä: [ɾæ'ʔæ] *PF* hit. tisyaw fpi ftang kemo
re'o: [ˈɾɛʔo] *PF* 'uy. 'it sìn tokx ronsemhu
rel: [ɾɛl] *PF* 'uy. tìweyn, 'u a kenong io-ang/tute/atxkxe/utral
reltseo: [ˈɾɛltseo] *PF* 'uy. lelor tìweyn ('aw. ta **rel** 'u a menari tse'a sìn **tseo** skxawngä tikangkem)
reltseotu: [ˈɾɛltseotu] *PF* 'uy. tute a ngop lelor tìweyn ('aw. ta **reltseo** skxawngä tikangkem)
renu: [ˈɾɛnu] *PF* 'uy. rel a len nìmun sìn nìmun

prnesyul: [ˈpɾnɛsjul] *PF* 'uy. hi'ia 'awnong 'u ('aw. ta **prnen** hi'ia Na'vi sìn **syulang** 'awnong 'u)
prte': [ˈpɾtɛʔ] *PF* kity. kem a tìng txan fpom
prrwll: [ˈpɾrw] *PF* 'uy. rim eansì 'ewll a kì'ong tsawl slu
puk: [pukʰ] *PF* 'uy. tseng pamrelä (za'ärìp ta İnglisi tseng pamrelä)
pukap: [ˈpukapʰ] *PF* hol. tsìng sìn mune

pxey: [p'ɛj] *PF* hol. holpxay a teng si 'aw nì'ul to mune
pxi: [p'i] *PF* kity. tisraw seyki niftue
pxim: [p'im] *PF* kity. 'u fu tute kllkxem nefä
pxim: [p'im] *PF* kitm. nìmun sìn nìmun, txan aytilen fratrr
pxor: [p'.oɾ] *PF* kemä kä san kangangang sik
pxun: [p'un] *PF* 'uy. tokxä hapxì a 'ärìp 'u ulte txura tikangkem si
pxuntil: [p'until] *PF* 'uy. pxunä tìmin

rey: [ɾ.ɛj] *PF* kemä. tsawl slu sìn rikx sìn fpil sìn tiy-awn si, lu fkoru tirea
reypay: [ˈɾɛjpaɪ] *PF* 'uy. tokxä u mì a yemfpay si ('aw. ta **rey** tsun mikyun tìvìng Eywar sìn **pay** 'u mì a yemfpay si)
rikx: [ɾ.ikʰ] *PF* kemä. 'ärìp tute fu tuteyä hapxì, 'äpärip
rim: [ɾim] *PF* kity. ke ean slä na 'ou
rina': [ɾi'naʔ] *PF* 'uy. reyä hi'i 'u ta ayutral
rik: [ɾik] *PF* 'uy. 'ewllä zekwä
ro+: [ɾo] *PF* 'eo tok mì seng
rol: [ɾ.ol] *PF* kemä. way si
ronsem: [ˈɾonseɪm] *PF* 'uy fratìfpil tsunslu mì tuteyä re'o
rum: [ɾum] *PF* 'uy. 'u hu pxawpa
run: [ɾ.un] *PF* kemä. 'i'a tìfwew nìeyawor
rusey: [ɾu'sɛj] *PF* kity., 'uy. tsun kivame, ke le-terkup ('aw. ta **rey** ke terkup sìn <us> lekem lusatema 'it mì li'u)
rutxe: [ɾu't'ɛ] *PF* päng. pawm askepek tìtung

S

- sa'nok:** ['saʔnokʷ] *PF* 'uy. *tute mehapxiyã a ngolop 'eveng*_C
- sa'nu:** ['saʔnu] *PF* 'uy. *tute mehapxiyã a ngolop 'eveng (ke skepek) (prnenã tskxo sa'nok tute mehapxiyã a ngolop 'eveng)*
- salew:** [s.a'l.ɛw] *PF* kemã *kã, sngã'i kivã*
- san:** [san] *PF* *kìtm. sngã'ikrr li'uyã a lapo polltxe*
- sar:** [s.aʔ] *PF* kemã *tikangkem si fu 'uo*
- sã-:** [sæ] *F* *eoli'u li'u 'uã asawnar za'arip ta sã-
nume 'u a fko ftia sã sãspxin kea lefpoma tokx*
- sãfpil:** [sæ'fpil] *PF* 'uy. *lesar rel ronsemã*
- sãnume:** [sæ'numɛ] *PF* 'uy. *karyuyã titxantslu-
samã hapxi*
- sãspxin:** [sæ'sp'in] *PF* 'uy. *tã'u a sleyku fkol
spxinit ('aw. ta spxin ke fpom)*
- sekrr:** ['sekʔ] *PF* *kìtm. fi'it trrã ('aw. ta set fi'it
trrã a leren sã krr 'u a si fa fya'o tsawkeã)*
- sempu:** ['sempu] *PF* 'uy. *tutan mehapxiyã a ngo-
lop 'eveng (ke skepek) (niyawne sempul tutan
mehapxiyã a ngolop 'eveng (ke skepek))*
- sempul:** ['sempul] *PF* 'uy. *tutan mehapxiyã a
ngolop 'eveng*
- set:** [setʷ] *PF* *kìtm. fìswaw*
- sevin:** [se'vin] *PF* *kìty. tuteyã tilor atxan*
- seyri:** [sejri] *JC* 'uy. *tokxã hapxi fa a fko pom lapo*
- si:** [si] *PF* *oel silpey fil'ut a yawnom fa toruk
lu za'usãripa 'it sìn eo li'u*
- sim:** [s.im] *PF* kemã *tok lok 'uo*
- sì:** [si] *PF* *lel. ulte, li'u a wìntxu nì'awstengyem
'uyã ('awsitenyem meu, tsun 'awsitenyi-
vem na -sì: mì sãpãngxo, sar san ulte sãk
ulte li'u a wìntxu nì'awstengyem 'uyã)*
- sìk:** [sikʷ] *PF* *kìtm. ti'i'a tiplltxeyã*
- silpey:** [sil'p.ɛj] *PF* kemã *new fa txe'lan*
- silronsem:** [sil'ronsem] *PF* *kìty. 'uo ('aw. ta silt-
san 'uo sã ronsem 'uo)*
- siltsan:** [sil'tsan] *PF* *kìty. lefpom*
- sìn-:** [sin] *PF* 'eo *ta'em slã 'usampi*
- *sìp:** [sipʷ] *T* 'uy. *ta 'inglìsì; ship za'arip ta
tawsip ta 'inglìsì; sky-ship sã kunsip ta 'ing-
lìsì; gunship*
- ska'a:** [sk.a'ʔ.a] *PF* kemã *tspang 'uot*
- skepek:** ['skepekʷ] *M* *kìty. 'eoio/letsranten*
- skxawng:** [sk'awŋ] *PF* 'uy. *Akademiã Awartxã
ftxeytu*
- skxom:** [sk'om] *PF* 'uy. *nìsar trr, 'u*
- slã:** [slæ] *PF* *lel. luke fwa 'u ngay layu*
- sleyku:** [slɛj'k.u] *PF* kemã. 'uo ('aw. ta **slu** 'uo
sì <eyk> 'uo)
- slu:** [sl.u] *PF* kemã *mìn nemfa lahea 'uo*
- sngap:** [sŋ.apʷ] *PF* kemã *hi'angã tifrìp*
- sngã'i:** ['sŋ.æʔ.i] *PF* kemã. *si set*
- sngã'ikrr:** ['sŋ.æʔ.ikʔ] *PF* 'uy. *na tìngopã trr ('aw.
ta sngã'i kã sã krr nekx aysrr)*
- sngel:** [sŋɛl] *PF* 'uy. *Klingon*
- sngeltseng:** ['sŋɛltsɛŋ] *PF* 'uy. *tsatsenge a fko
yem sngel ('aw. ta sngel txim tizup sã tseng
tsa'u a tsun fko tivok)*
- snumina:** ['snumma] *PF* *kìty. skxawng*
- som:** [som] *PF* *kìty. txana txana sevin, na tsawke*
- sop:** [s.opʷ] *PF* kemã *kã sìn ngim fya'o*
- spaw:** [sp.aw] *PF* kemã *omum fa txe'lan, kame
nemfa fwa ke tok*
- spã:** ['sp.æ] *PF* kemã *tul nìtsawl*
- spe'e:** [sp.ɛ'ʔ.ɛ] *PF* kemã. *yim si*
- spe'etu:** [spɛ'ʔɛtu] *PF* 'uy. *fko a yolim ('aw. ta
spe'e yolimyu sã tu 'aw tute)*
- speng:** [sp.ɛŋ] *PF* kemã *fpom si nìmun*
- spule:** ['sp.ul.ɛ] *PF* kemã *kã'arip fpi rivikx*
- spxam:** [sp'am] *PF* 'uy. *txan 'ewll*
- spxin:** [sp'in] *PF* *kìty. ke fpom*
- srak(e):** ['srak(ɛ)] *PF* *hìt. fpi srane fu kehe aysì-
pawm*
- sran:** [sran] *PF* *kìtm., pãng. timllte li'u*
- srane:** ['srane] *PF* *pãng., kìtm. ngay ti'eyng*
- sre+:** [srɛ] *PF* 'eo *len eo krr alaw*
- sre':** [srɛʔ] *PF* 'uy. *sãyom*
- srese'a:** [srɛs.ɛ'ʔ.a] *PF* kemã *nìn zusawkrrit
('aw. ta sre+ eo trr sã tse'a kame)_D*
- srew:** [sr.ɛw] *PF* kemã. *rikk hu auyã 'ekong*
- srung:** [srung] *PF* 'uy. *aungia yawneyã*
- srung si:** [srung s.i] *M* kemã *tìyawnit wìntxu fa
kem*
- stawm:** [st.awm] *PF* kemã. *mikyun si, tslam pam
fa mikyun*
- stã'nì:** ['st.æʔn.i] *PF* kemã *syep tsyokxhu*
- steftxaw:** [st.ɛ'ft'.aw] *PF* kemã. *nìn nìsim*
- steyki:** [stɛj'ki] *PF* kemã 'uoã *kea fpom si ('aw.
ta sti kea siltsana ronsem sã <eyk> san len si
sãk 'it a mì li'u)*
- sti:** [st.i] *PF* kemã *kea siltsana ronsemur lu*
- sto:** [st.o] *PF* kemã *pãngxo san kehe sãk ulte rã'ã
si 'uo*
- stum:** [stum] *PF* *kìtm. nìtxan nìlok*

sung: [s.ʊŋ] *PF* kemä yem 'aw 'u sìn la' u
sutx: [s.utʰ] *PF* kemä syep, nong
swaw: [swaw] *PF* 'uy. 'it trrä
swey: [swɛj] *PF* kity. txan to 'uo
swirä: [swi'ɾæ] *PF* 'uy. ioang
swizaw: [swi'zaw] *PF* 'uy. sätoltem, fu sxko
swok: [swokʰ] *PF* kity. teya rolä

T

ta-: [ta] *PF* 'eo ke ne
ta'em: [ta'ʔɛm] *PF* kitm. zera' u nekll
ta'leng: [ta'ɾlɛŋ] *PF* 'uy. tsun mawnu'ia 'u aean
 sìn tokx
tafkip-: [ta'fkipʰ] *PF* 'eo ta lu 'uohu ('aw. ta ta
 tsatsenge a tsa sngolä'i sìn **fkip-** lu 'uohu)
tafral: [ta'fral] *PF* kitm. talun
takip: [ta'kipʰ] *PF* 'eo 'it fra'uä ('aw. ta ta ke ne
 sìn **kip-** mifa)
takuk: [t.ak.ukʰ] *PF* kemä tìng kxu, fa win 'eko
talun(a): [ta'lun(a)] *PF* lel. tafral
tam: [t.am] *PF* kemä, päng. fi' u amuiä loli, tì-
 kangkem si, ko
tam tam: [tam tam] *M,T* päng. mawey
tangek: [taŋɛkʰ] *PF* 'uy. tokx utralä
tanhì: [tan'hi] *PF* 'uy. hi'i atan txonä, hi'i atan
 sìn key
taron: [t.ar.on] *PF* kemä tspang fpi yivom
taronyu: [taronju] *PF* 'uy. tspangtu ioangä
 ('aw. ta **taron** tspang fpi yivom sìn **-yu** 'uo a
 kem si)
tatep: [t.at.ɛpʰ] *PF* kemä terkup mìn uwan
taw: [taw] *PF* 'uy. txana ya
taweyk(a): [ta'wɛjk(a)] *PF* lel. talun, tafral
tawng: [t.awŋ] *PF* kemä kä ne kllte fu pay
tawsip: [tawsipʰ] *PF* 'uy. fngapä ikran mìn tana
 ya (za'arip ta İnglisi fngapä ikran)
täftxu: [t.æ'ft'.u] *PF* kemä yem ayvulit 'awsiteng
 fte sivi 'uo
täftxuyu: [tæ'ft'uju] *PF* 'uy fko a si ('aw. ta
täftxu 'awsitengyem pxaya ayu sìn **-yu** 'it a 'i'a
 li' u ulte wintxu futa fko eyk)
tätxaw: [t.æ't'.aw] *PF* kemä za' u ne'im nìmun
te: [tɛ(ʔ)] *JC* hit. solar mìn stxo
tei: [tɛi] *G* 'uy. apxa atxkxe luke pxay ayutral
tel: [t.ɛl] *PF* kemä. lapol tìng oeru 'uo
telem: [tɛ'lɛm] *PF* 'uy. letuon 'u ngima ngop fa
 letäftxu ay'ewll
tem: [t.ɛm] *PF* kemä swizaw si

swotu: [ʰswotu] *PF* 'uy. teya rolä tseng
syaw: [s.jaw] *PF* kemä pängkxo hu txana pam,
 pängkxo tuteor
syä'ä: [ʰsjæ'æ] *PF* kity. ke sevin
syep: [sj.ɛpʰ] *PF* kemä spe'etu si
syulang: [sjulaŋ] *PF* 'uy. na seze slä ke ean,
 'usonga 'ewll

teng: [tɛŋ] *PF* kity. na lahe
tengfya: [tɛŋfja] *PF* lel. na ('aw. ta ***teng** na sìn
***fya** tsenge a fko tiran)
tengkrr: [tɛŋ'kr] *PF* lel. na trrwong ('aw. ta **krr**
 nekx aysrr)
teri-: [tɛ'ri] *PF* 'eo nitxele
terkup: [t.ɛrk.upʰ] *PF* kemä ftang rerey
teswotìng: [tɛs'wot.ɪŋ] *PF* kemä sivi tirangal
 ngay ('aw. ta **tìng** tung tsnì fkoru lu 'uo)
tewti: [tɛwti] *PF* lel. Nang, nantäng!
teya: [tɛ'ja] *PF* kity. nìwotx hìmtxan
til: [til] *PF* 'uy rerikx kxam
tirea: [ti'ɾɛa] *PF* 'uy a tirey luke poyä tokx
tireafya'o: [ti'ɾɛa'fja'ɔ] *PF* 'uy. tìtiran kip uni-
 lä tseng ('aw. ta **tirea** a tirey luke poyä tokx sìn
fya'o tseng atawnìran)
tireaiolang: [ti'ɾɛai.oaŋ] *PF* 'uy. tuteyä Eywayä
 tikenongä swirä ('aw. ta **tirea** a tirey luke poyä
 tokx sìn **ioang** lereya 'u)
tireapängkxo: [ti'ɾɛap.æŋ'k'.o] *PF* kemä 'aw-
 sitengyem ronsemhu ronsem, txelanhu txelan
 ('aw. ta **tirea** a tirey luke poyä tokx sìn **päng-**
kxo plltxe)
tì-: [tɪ] *W* 'uy. za'usärìpa 'it sìn eo li' u
tì'awm: [ti'ʔawm] *PF* 'uy. 'u a kelku si fpi hi'ia
 trr
tì'awm si: [ti'ʔawm s.i] *PF* kemä kelku si fpi
 hi'ia trr
tì'eyng: [ti'ʔɛjŋ] *PF* 'uy. tìplltxe a kä ne'im
tìfmetok: [ti'fmetokʰ] *PF* 'uy. kenong tuteyä
 tìtxur sìn eltu
tìftang: [ti'ftaŋ] *PF* 'uy fwa txerey pay
tìfyawintxu: [ti'fjawiŋ't'u] *PF* 'uy. sänume ftu
 txantslusama tute
tìhawnu: [ti'hawnu] *PF* 'uy. tizong, 'u a txey
 ti'eko
tìkangkem: [ti'kaŋkɛm] *PF* 'uy. kem fa mesyokx
 a ngop 'uo

tikangkem si: [tɪ'kaŋkɛm s.i] *PF* kemä kawng vitralur sî ronsemur lu a 'u si
tikawng: [tɪ'kawŋ] *PF* 'uy. ke Eywa
tikenong: [tɪ'kɛnoŋ] *PF* 'uy. kenong ('aw. ta tî-za'usäripa 'it sîn eo li' u sî **kenong** slu tsa' u fpi tawne' a)
tikin: [tɪ'kin] *PF* 'uy. 'u a new lu
tîng: [tɪ.ŋ] *PF* kemä pe' u ngeyä lu, slu laheyä
tîngay: [tɪ'ŋaj] *PF* 'uy fwa aeywar lu
tîng mikyun: [tɪ.ɪm 'mikjun] *PF* kemä. stawm
tîng nari: [tɪ.ɪm 'nari] *PF* kemä. tse' a, eltu si
tîng tseng: [tɪ.ŋ tseŋ] *PF* kemä tîran ne' im, aw-neyk lu
tioeyktîng: [tɪ'weyktɪŋ] *F* 'uy. wîntxu ('aw. ta <eyk> kem si)
tîpawm: [tɪ'pawm] *PF* 'uy. fwa kerin tî'eyng ('aw. ta **pawm** pängkxo fpi laheo peng fi' uot)
tîpängkxo: [tɪpæŋ'k'o] *PF* 'uy. tîplltxe ('aw. ta **pängkxo** plltxe)
tîran: [tɪ.rɪ.an] *PF* kemä kewina venu aytîrikx
tîrey: [tɪ'rej] *PF* 'uy piaka menari, piaka ronsem, le'ekong txe' lan
tîrol: [tɪ'rol] *PF* 'uy. aylî' u a pam asîltsan 'awsi-teng
tîspxin: [tɪ'sp'in] *PF* 'uy. pekrr fko sîltsanke 'efu ('aw. ta **spxin** kawng)
tîsraw: [tɪ'sraw] *PF* 'uy. tî'efu talun nîtokx kxu
tîsraw seyki: [tɪ'sraw se'j.k.i] *PF* kemä. takuk tuteo ulte tîng txura ke fpom fa nîtokx kxu ('aw. ta **tîsraw** tî'efu talun nîtokx kxu sî **si** + <eyk> tung len)
tîsraw si: [tɪ'sraw s.i] *PF* kemä. 'efu ke fpom talun nîtokx kxu
tîsrese' a: [tɪ'sre'se'a] *PF* 'uy. kame tilen eo trr ayuä ('aw. ta **srese' a** kame nemfa zusawkr)
tîtakuk: [tɪ'takuk] *G* 'uy tî'eko fa 'u
tîtxur: [tɪ't'ur] *PF* 'uy fkewa aypxun

Ts

***tsa-:** [tsa] *T* eoli' u tsa za' ärip ta **tsakem** tsa' u a fko si sî **tsakrr** tsa' u a nekk aysrr
tsa: [tsa] *F* wîn., eo' uy. ke fi' u slä lahe teri a oe pängkxo, fko
tsa' u: [tsa'u] *PF* wîn. ke fi' u slä 'u ('aw. ta **tsa** ke fi' u slä lahe teri a oe pängkxo, fko sî ***'u** ke kem slä tîkem)

tîyaw: [tɪ'jaw] *PF* 'uy fwa ni' ul lu to 'eylan ('aw. ta **yawne** 'u anawnew)
***to:** [to] *T* ngrrr fitsengeke za' ärip ta **neto** ftu luke 'uo sî **mîso** ftu lu luke
to: [to] *PF* wîntxuyu meuli' u wîntxu meu keteng txo 'aw ni' ul apxa
tok: [t.ok] *PF* kemä tokx fitsenge
toktor: [toktor] *PF* 'uy tokx zongyu, ftu inglîs (za' ärip ta İnglîsi doctor)
tokx: [tok] *PF* 'uy. tute nîwotx
toltem: [t.ol't.ɛm] *PF* kemä. takuk ioang fa tsko swizaw
tompa: [tompa] *PF* 'uy pay ftu taw
toruk makto: [toruk makto] *JC* 'uy fkewa tswonyu, 'awstengyemyu 'olo ('aw. ta **toruk** tsawla ikran sî **makto** tsaheylu sî nîftxawang)
trr: [tr] *PF* 'uy krr mikam txon sî txon
trram: [tr'am] *PF* kîtm. 'aw txonsre
trray: [tr'aj] *PF* kîtm. 'aw txonmaw set ('aw. ta **trr** krr tsawkeyä sî <ay> 'it mî li' u a ke lolen)
***tu:** [tu] *T* ngrrr po, wîntxuyu lepo
-tu: [tu] 'uo za' usäripa 'it sîn eo li' u' uo
tukru: [tuk'ru] *PF* 'uy pxia 'u a fa taron
tul: [t.ul] *PF* kemä. tîran awin
tung: [t.ɪŋ] *PF* kemä na eyktu, oeyk 'uo kivä
tungzup: [tuŋ'z.up] *PF* kemä. 'uyä tî' ärip seyki nekl ('aw. ta **tung** tsun sivi sî **zup** kä nekl)
tup: [tup] *PF* lel. nulnew to
tupe: [tupe] *PF* pawm. pe sî tute 'awsiteng tengpam na **pesu**
tut: [tut] *PF* hit. ye' rîn lekeräa li' u
tutan: [tu'tan] *PF* 'uy. poan, Na' vi a tsun lu taronyu fu tsamsiyu
tute: [tute] *PF* 'uy. 'awa Na' vi
tute: [tu'te] *PF* 'uy. poe, Na' vi a tsun sevin lu
tuteo: [tuteo] *PF* eo' uy. ke fitokx, ke tsatokx, slä la' u
tuvon: [t.uv.on] *PF* kemä. tute a ke nîtam yolom

tsaheyl si: [tsa'hejl s.i] *PF* kemä. yîm meronsem hu tute fu ioang
tsaheylu: [tsa'hejlu] *PF* 'uy fwa a si lemuntxa mune
tsakem: [tsakɛm] or [tsa'kɛm] *PF* wîn. ke fitîlen slä lahe
tsakrr: [tsa'kr] *PF* wîn. maw fi' u
tsam: [tsam] *PF* 'uy pxayl aylahet tsperang

tsampongu: [ʼtsamponɣu] _{PF} ʼuy pxaya aytsam-siyu ʼawsiteng (ʼaw. ta **tsam** pongul ʼeko la-ponguti sɨ **pongu** pxaya tute)

tsamsiyu: [ʼtsamsiju] _{PF} ʼuy. fkoli tupe tspang fpi poyä kelkut herawnu (ʼaw. ta **tsam** si pongul ʼeykeko laponguti sɨ –**yu** tute a seri tsakem)

tsapʼalute: [ʼtsapʼalutɛ] _{PF} ʼuy letxoä tipawm

tsapʼalute si: [ʼtsapʼalutɛ s.i] _{PF} kemä. pawm txoa ta tuteo

tsatseng: [ʼtsaʼtsɛŋ] or [ʼtsatsɛŋ] _{PF} wɨn. mɨ atx-kxeo, ke fiʼu (ʼaw. ta **tsa** ke fiʼu sɨ **tseng** tsaʼu a tsun fko tivok)

tsatu: [ʼtsatu] _{PF} wɨn. ke fiʼu slä lapo (ʼaw. ta **tsa** ke fiʼu slä lahe teri a oe pängkxo, fko sɨ **tu** po)

tsawke: [ʼtsawkɛ] _{PF} ʼuy apxa tanhɨ arim

tsawl: [ʼtsawl] _{PF} kity. tenga utral, ne taw

tsawl slu: [ʼtsawl sl.u] _{PF} kemä latem nemfa mipa ʼu atxan (ʼaw. ta **tsawl** ke hiʼi sɨ **slu** latem nemfa mipa ʼu)

***tsay+:** [ʼtsaj] _D eoliʼu ke fayʼu slä lau zaʼärip ta

***tsa–** ke fiʼu slä lahe teri a oe pängkxo, fko sɨ **ay+** niʼul to ʼaw

tsäʼ: [ʼts.æʽ] _{PF} kemä. tsreʼi pay atwin

tse: [ʼtsɛ] _{PF} hit. ha...(sngäʼiyu tìpängkxoä

tseʼa: [ʼts.ɛʽ.a] _{PF} kemä pekem aynari sivi

tseng(e): [ʼtsɛŋ(ɛ)] _{PF} ʼuy. tsaʼu a tsun fko tivok

tsengo: [ʼtsɛŋo] _{PF} eoʼuy. ke fiatxkxe ke tsatxkxe slä laʼu

tsengpe: [ʼtsɛŋpɛ] _{PF} pawm. tìpawm teri atxkxeo tengpam na **peseng**

tseo: [ʼtseo] _{PF} ʼuy ʼu alor ngop fa lora ronsem

tsim: [ʼtsim] _{PF} ʼuy. tseng a tìsngäʼi

tsing: [ʼtsiŋ] _{PF} hol. mune sɨ mune

tskalep: [ʼtskalɛpʽ] _{PF} ʼuy lepaʼoa tsko

tsko: [ʼtsko] _{PF} ʼuy swizaw temyu

tsko swizaw: [ʼtsko swiʽzaw] _{PF} ʼuy. ayu a fa fko taron tìtspang

Tx

txal: [ʼtʼal] _F ʼuy. uo tokx

txampay: [ʼtʼamʼpaɰ] _{PF} ʼuy. tsawla yemfpayä tseng (ʼaw. ta **txan** ke him sɨ **pay** ʼu mɨ a yemfpay si)

txan: [ʼtʼan] _{PF} kity. apxa holpxay ʼuyä

txantsan: [ʼtʼantsan] _{PF} kity. siltsan frato

txantslusam: [ʼtʼantslusam] _{PF} ʼuo. ʼuo. (ʼaw. ta **txan** ʼuo sɨ **tsl**<**us**>**am** ʼuo)

tskxe: [ʼtskʽɛ] _{PF} ʼuy atxkxe ʼevenga

tskxekeng: [ʼtskʽɛkɛŋ] _{PF} ʼuy. kem fa tute tsaw slu tìtxur

tslam: [ʼtsl.am] _{PF} kemä. molune txele ulte omum tsa

tsleng: [ʼtslɛŋ] _{PF} kity. ʼuo a lu kxeyey

tslolam: [ʼtsloʼlam] _{PF} päng. ʼuo zaʼärip ta **tslam** ʼuo sɨ <**ol**> ʼuo

tsmuk: [ʼtsmukʽ] _{PF} ʼuy. tute kop tasaʼnok

tsmukan: [ʼtsmukan] _{PF} ʼuy. tutan kop tasaʼnok

tsmuke: [ʼtsmukɛ] _{PF} ʼuy. tute kop tasaʼnok

tsmuktu: [ʼtsmuktu] _{PF} ʼuy. tute kop tasaʼnok_T

tsngal: [ʼtsŋal] _{PF} ʼuy. faʼu a fko näk

tsngawvik: [ʼtsŋ.awv.ikʽ] _{PF} kemä ʼefu nìkawng ulte tungzup pay ftu menari

tsni: [ʼtsni] _{PF} lel. tsa (liʼu)

tsopi: [ʼtsopi] _{PF} ʼuy. säkrrnekx yaä

tspang: [ʼtsp.aŋ] _{PF} kemä. si kerusey

tsranten: [ʼtsr.ant.ɛn] _{PF} kemä. teri txana ral

tsray: [ʼtsraɰ] _{PF} ʼuy. ayhelku mɨ ʼaw tseng

tsreʼi: [ʼtsr.ɛʽ.i] _{PF} kemä toltem tsyokxhu

tstew: [ʼtstɛw] _{PF} kity. ke wintxu txopu

tstu si: [ʼtstu s.i] _{PF} kemä. ʼärip ʼu fte txey säf-pxäkim

tstxo: [ʼtstʽo] _{PF} ʼuy. san oeru syaw fko sɨk

tsuksim: [ʼtsuksim] _{PF} ʼuy. txim keyä

tsun: [ʼts.un] _{PF} kemä. sivi

tsunslu: [ʼts.unsl.u] _{PF} kemä tawnunga tilu fa Eywa kxawm (ʼaw. ta **tsun** tawnunga tilu fa Eywa sɨ **slu** latem nemfa mipa ʼu)

tsurokx: [ʼts.uʽr.okʽ] _{PF} kemä. lu mawey fu hahaw

tswayon: [ʼtsw.aj.on] _{PF} kemä kä tawka

tsyal: [ʼtsjal] _{PF} ʼuy. pxun letaw

tsyö: [ʼtsjo] _{PF} ʼuy. rinaʼ a tolakuk fte fo hapxi lu ngusop tiyom

tsyokx: [ʼtsjokʽ] _{PF} ʼuy. vul pxunä

txantstew: [ʼtʼantstɛw] _{PF} ʼuy. siltsana tute a por frapol yawnet tìng (ʼaw. ta **txan** nìmuiä sɨ **tstew** hrrapur ke lu)

txayo: [ʼtʼajo] _{PF} ʼuy. atxkxe piak ne taw

txeʼlan: [ʼtʽɛʽlan] _{PF} ʼuy. tseng tìnewä sɨ reypeyä

txele: [ʼtʽɛɛ] _{PF} ʼuy. fiʼu

txen: [ʼtʽɛn] _{PF} kity. ke hahaw

txep: [ʼtʽɛpʽ] _{PF} ʼuy. sänekx

txepvi: [t'ɛpvi] *PF* 'uy hì'i hapxì fu tanhì ftu ne-
rekx txep
txewk: [t'ɛwkʷ] *PF* 'uy keruseya vul atspusang
txey: [t'.ɛj] *PF* kemä ftang
txim: [t'im] *PF* 'uy. frapo oeyä eylanä
txing: [t'.ɪŋ] *PF* kemä kä neto
txo: [t'o] *PF* lel. lì'u wìntxu ngaya txele eo ha ng-
aya txele kop uo lu
txoa: [t'oa] *PF* 'uy. aungia siltsana txelanä
txokefyaw: [t'okɛfjɔw] *PF* lel. mì lakem ('aw.
ta **txo-ke-fya-aw** Srung si! Oe syep mì san
translation sik tikangkemtseng!)
txon: [t'on] *PF* 'uy. ke trr, hu kea tsawke

U

u'imi: [uʔimi] *S* 'uy. kxetse letäftxu
ukxo: [u'k'o] *PF* 'uy. ke lepay
ulte: [ultɛ] *PF* lel. teng sì, 'awstengyem mune
lì'uyä txele
ultxa: [ult'a] *PF* 'uy pxay 'awsiteng tengkrr
ultxarun: [ult'ar.un] *PF* kemä. tok mì seng hu
tuteo
ultxa si hu: [ult'a s.i hu] *PF* kemä ultxeykarun
unil: [unil] *PF* 'uy nìtxon ronsem tìran
uniltìrantokx: [uniltì'rantokʷ] *JC,PF* 'uy. ke-
tutwong a stum lam nàyoeng, slä hu mrr ay-
zekwä sì ayvenzek

V

vay-: [vaj] *PF* 'eo ne tseng fkip
vaykrr: [vaj'kr] *PF* lel. mì 'u a ne la'u ('aw. ta
vay- mì seng a ne tseng sì **krr** tsawkeyä trr)
venu: [vɛnu] *PF* 'uy. vul kinamä
venzek: [vɛnzɛk] *PF* 'uy. hì'ia vola ayvul ki-
namä ('aw. ta **venu** vul kinamä sì **zekwä** vola
ayvul pxunä)

W

way: [waj] *PF* 'uy. pawnlitxea pamtseo
waytelem: [wajtelem] *PF* 'uy. tìrolä hapxì
wä+: [wæ] *PF* 'eo na txo mì tsam
wem: [w.ɛm] *PF* kemä. tsam si wä 'aw tute
wew: [wew] *PF* kity. ke som
weyn: [wejn] *PF* kemä reltseo si
win: [win] *PF* kity. ke k'ong
win säpi: [win sɛ'p.i] *PF* kemä. sop fa txan nìyol
('aw. ta **win** ke k'ong sì **si** + <**äp**> len fa kem

txon'ong: [t'on'ɔŋ] *PrT* 'uy. mìkam trr sì ke trr
txonam: [t'o'nam] *PF* kitm. ke trr, kea atanä trr
a lìmen ('aw. ta **txon** ke trr sì <**am**> lusolena
'it mì lì'u)
txonay: [t'o'naj] *PF* kitm. ke trr a lìyen ('aw. ta
txon ke trr sì <**ay**> lusen a ke lolen mì)
txopu: [t'opu] *PF* 'uy. ti'efu tul neto ta hrrap
txopu si: [t'opu s.i] *M* kemä. 'efu new tul neto ta
hrrap
txula: [t'.ul.a] *PF* kemä. ngop 'uo fa aysyokx
txum: [t'um] *PF* 'uy. 'ewll fu ioang pay a tspang
txur: [t'ur] *PF* kity. ke meyp

uniltìranju: [unitì'ranju] *PF* 'uy. ketuwong a
sop nemfa tireayä tseng
uo-: [uo] *PF* 'eo ne txal 'uyä fu tuteyä
***-ut:** [utʷ] *T* ngrr tsawla 'u a'usong za'arìp
ta **pxiut** tsawla 'u a'usong amusun'i sì
rumut tsawla 'u a'usong hu mauti na
tsawke('awsitengyawnema lì'u pamwong
utralä
utral: [utral] *PF* 'uy. aykelku Eywayä, tsawl 'ewll
hu tangek sì rìk
uvan: [u'van] *PF* 'uy. kem prrnenä
uvan si: [u'van s.i] *PF* kemä prrnenä kem len

virä: [v.i'r.æ] *PF* kemä 'ong mì holpxay
vitra: [vit'ra] *PF* 'uy. txelanä txelan
vol: [vol] *PF* hol. meting
vrtep: [vrtepʷ] *PF* 'uy. FOX
vul: [vul] *PF* 'uy. 'u a tsawl slu ta tangek utralä
vur: [vur] *PF* 'uy. fipängkxo a wìntxu tilen

pängkxoä)

win si: [win s.i] *PF* kemä. tikangkem si nìhawng
yola krr ('aw. ta **win** ke k'ong sì **si** uh)
wìntxu: [w.m't'.u] *PF* kemä munge ne nari
***wong:** [woŋ] *T* ngrr nìteng za'arìp ta **kewong**
ke Na'viä sì **ketuwong** ke Na'viä
wrrpa: [wɾpa] *PF* 'uy., kitm. ke nemfa
wutso: [wutso] *PF* 'uy. tsa'u a tsun fko yivom

Y

ya: [ja] _{PF} 'uy. tsa'u a kxamlä tsati ikranl tswayon
yawne: [ˈjawnɛ] _{PF} kity. 'u anawnew
yän: [j.æn] _{PF} kemä. yim sìn kllte
ye'rìn: [ˈjɛʔrɪm] _{PF} kitm. mì hìma trr
***ye'ung:** [jɛʔuŋ] _D ngrrr rongsemwong za'ärìp ta
keye'ung ke ronsemwong
yem: [j.ɛm] _{PF} kemä. heyn 'u nekl
yemfpay: [jɛm'fpaɪ] _{PF} 'uy. kem a yem nemfa
 rusikxa ayu
yemfpay si: [jɛm'fpaɪ s.i] _{PF} kemä yem nemfa
 rusikxa ayu

Z

za'ärìp: [za'ʔ.æf.ɪpʰ] _{PF} kemä munge ne päng-
 kxo
za'u: [ˈz.aʔ.u] _{PF} kemä. zamäpunge
zam: [zam] _{PF} hol. vola vol
zamunge: [za'm.uŋ.ɛ] _{PF} kemä. za'u hu ulte
 tìng 'u za'ärìp ta **munge** luru ngahu
zapxi: [za'pʰi] _{PF} 'uy. ontu 'uoä ('aw. ta *za kä
 ne tsengeo sìn **hapxi** 'it)
zawng: [z.awŋ] _{PF} kemä. nìtxan apxa pam si,
 nguway si
zekwä: [ˈzɛkwæ] _{PF} 'uy. hì'ia ayvoul tsyokxä

yey: [jɛj] _{PF} kity. ke pxaw
yìm: [j.ɪm] _{PF} kemä syew mesyokx
yol: [jɔl] _{PF} kity. krrä nì'it
yom: [j.om] _{PF} kemä näk fksenit
yomtìng: [ˈjomt.ɪŋ] _{PF} kemä 'uot teya seyki
 ('aw. ta **yom** näk fksenit sìn **tìng** rikx po a por
 lu)
-yu: [ju] _W 'it a 'i'a lì'u a sar 'uo za'usärìpa 'it
 sìn eo lì'una taronyu, po a taron
yur: [j.ur] _{PF} kemä. sar pay sìn 'u

zene: [ˈz.ɛn.ɛ] _{PF} kemä si fu TSPANNG
zenke: [ˈz.ɛŋkɛ] _{PF} kemä rä'ä! ('aw. ta **zene** si
 fu tspanng sìn **ke** srane skxawngä)
zìsìt: [ˈzɪsɪtʰ] _{PF} 'uy. krr vaykrr 'aw trr lu nìmun
zong: [z.oŋ] _{PF} kemä tsam si fpi 'uo
zongtseng: [ˈzɔŋtsɛŋ] _{PF} 'uy. kelku ('aw. ta
zong lew sawni sìn **tseng** tsa'u a tsun fko tivok)
zoplo: [zop'lo] _{PF} 'uy. aylì'u a tsun weykem
zup: [z.upʰ] _{PF} kemä. rikx win ne kllte
zusawkrr: [zu'sawkrʰ] _{PF} 'uy. na trray krr ('aw.
 ta **z<us>a'u** kerä sìn **krr** nekx aysrr)

A Holpxayä Titàftxu

Fi'u tseng a wintxu Na'viyā ayholpxay. nì'rrta ke, fay'ut volil oleyk. Ngrr äo ayli'u wintxu 'it li'uyä zene pivlltxe nì'ul.

Na'vi Holpxay 0 – 39					
	0	1	2	3	4
0		vol	mevol	pxevol	tsivol
1	'aw	volaw	mevolaw	pxevolaw	tsivolaw
2	mune	vomun	mevomun	pxevomun	tsivomun
3	pxey	vopey	mevopey	pxevopey	tsivopey
4	tsing	vosing	mevosing	pxevosing	tsivosing
5	mrr	vomrr	mevomrr	pxevomrr	tsivomrr
6	pukap	vofu	mevofu	pxevofu	tsivofu
7	kinä	vohin	mevohin	pxevohin	tsivohin

Na'vi Holpxay 40 – 63			
	5	6	7
0	mrrvol	povol	kivol
1	mrrvolaw	povolaw	kivolaw
2	mrrvomun	puvomun	kivomun
3	mrrvopey	puvopey	kivopey
4	mrrvosing	puvosing	kivosing
5	mrrvomrr	puvomrr	kivomrr
6	mrrvofu	puvofu	kivofu
7	mrrvohin	puvohin	kivohin

Nì'ul Na'vi Holpxay						
	x1	'awsterengyem	x8	x64	x512	x4096
1	'aw	-aw	vol	zam	vozam	zazam
2	mune	-mun	mevol	mezam	mevozam	mezazam
3	pxey	-pey	pxevol	pxezam	pxevozam	pxezazam
4	tsing	-sing	tsivol	tsizam	tsivozam	tsizazam
5	mrr	-mrr	mrrvol	mrrzam	mrrvozam	mrrzazam
6	pukap	-fu	povol	puzam	puvozam	puzazam
7	kinä	-hin	kivol	kizam	kivozam	kizazam

B Na'vi Tsawl Li'u

- İnglisi:** [ˈɪŋlɪsɪ] *PF* 'uy. *li'fya Americayä*
(za'ärip ta İnglisi *ingrish*)
- Amhul:** [amhul] *S* tu'uy. *tskxo*
- Änsit:** [ˈænsɪt] *S* tu'uy. *tskxo*
- Anurai:** [anurai] *G* tu'uy. *olo'ä tskxo*
- Ateyitan:** [atejitan] *JC* tu'uy. *'itan Atayoä*
za'ärip ta **Ateyo** *tutanä tskxo* sî **'itan** *'itan*
- Ayvitrayä Ramunong:** [ajvitˈrajæ raˈmunonɟ] *JC* tu'uy. *tseng* *mì hll payä* sî *txelanä txe-*
lan ('aw. ta **vitra** *txelanä txelan* sî **ramunong**
tseng *mì hll payä*)
- Eytukan:** [ejtukan] *JC* ts'uy. *poanä tskxo*
- Eywa:** [ejwa] *JC* ts'uy. *nawma sa'nokta 'uo*
- Eywa'eveng:** [ejwaˈɛvɛŋ] *PF* ts'uy. *kifkeyä*
Na'vi ('aw. ta **Eywa** *nawma sa'nok* sî **'eveng**
ngawnilmopa tute)
- Iknimaya:** [ikniˈmaja] *JC* tu'uy. *Engeng ne*
tseng a io kifkey, tifmetok fpi slivu 'aw Na'viyä
- li'Ona:** [liʔona] *G,F* tu'uy. *'olo tskxe*
- Lompo:** [lompo] *G* ts'uy. *poanä tskxo*
- Malimi:** [malimi] *G* ts'uy. *tskxo*
- Mo'at:** [moʔat] *JC* tu'uy *tswayon si ioang tu-*
tetstxo
- Mo'at'ite:** [moʔatʔite] *JC* tu'uy *Mo'at ah'i*
za'ärip ta **Mo'at** *tute* sî **'ite** *prnen tuteä*
- Na'vi:** [naʔvi] *JC,PF* tu'uy *Frapo ohengeyä*
smuk nìwotx tìrusey fitseng kifkey Eywa
'evengä
- Nera'nak:** [neraʔnak] *G* ts'uy. *tstxo*
- Neytiri:** [nejtiri] *JC* ts'uy. *tuteyä tstxo*
- Ninat:** [ninat] *JC* ts'uy. *tuteyä tstxo*
- Nok:** [nok] *G* tu'uy. *tutanä tskxo*
- Omati:** [omati] *G* tu'uy. *tutanä tskxo*
- Omatikaya:** [omatiˈkaja] *JC,S* tu'uy. *Eana sä-*
reltseosiä 'olo
- Onantu:** [onantu] *G* tu'uy. *tsxko mì Na'viyä*
- Peyral:** [pejral] *JC* tu'uy. *tskxo*
- Rai'uk:** [raiʔuk] *G* ts'uy. *peyä tstxo*
- Ralu:** [ralu] *S* ts'uy. *'evengä tstxo*
- Rongloa:** [roŋloa] *JC* tu'uy. *'oloä tskxo*
- Seyvaro:** [sejvaro] *G* ts'uy. *Na'vi tstxo*
- Silwanin:** [silwanin] *JC* ts'uy. *Neytiriyä tsmuke*
- Swotulu:** [swotulu] *PF* tu'uy. *teya rolä payfyä*
(*'aw. ta swotu* *teya rolä tseng*)
- Tasun:** [tasun] *G* tu'uy. *tstxo*
- Tawkami:** [tawkami] *G* tu'uy. *olo'ä tstxo* ('aw. ta
taw *txana ya* sî **kame** *tse'a*)
- Tawtute:** [ˈtawtute] *PF* tu'uy. *tute mì tana ya,*
hì'i tute ta 'Rrta ('aw. ta **taw** *txana ya* sî **tute**
po)
- Tipnai:** [tipnai] *G* tu'uy *olo'tstal*
- Tsahik:** [ˈtsahik] *PF* 'uy *olo'e letirea*
- Tskaha:** [tskaha] *JC* tu'uy. *'oloä tskxo*
- Tsu'tey:** [tsuʔte] *JC* tu'uy. *tuteanä tskxo*
- U'imi huyuticaya:** [uʔimi hujutikaja] *ASG*
tu'uy. *'oloä tskxo*
- Uniltaron:** [ˈunilˈtaron] *PF* ts'uy. *tirea ioangä tì-*
fewi

'Ewll

- *atoki:** [atoki] *T* 'uy. *swoka utral za'ärip ta ato-*
kirina' *rina' tsantxana utral*
- ar'lek:** [arʔlek] *G* 'uy. *rina'it ngop a 'ewll*
- awaiei:** [awaiei] *S* 'uy. *ikran lefpom tsengä*
- eyaye:** [ejaje] *S* 'uy. *tsam'u*
- fngapsutxwll:** [fŋapsutˈwɫ] *S* 'uy. *txura tskeyä*
fwewtu a lerika 'u
- Kelutral:** [ˈkelutral] *S,M* ts'uy. *tsatenge a Oma-*
tikaya kelku si
- loreyu:** [loreju] *S* 'uy. *'iheyua 'ewll* ('aw. ta **lor**
skxawng sî **'ihayu** *na kìm*)*T*
- pamtseowll:** [pamtseowɫ] *S* 'uy. *nantängä mi-*
kyun
- paywll:** [pa.jwɫ] *S* 'uy. *rusikxa 'uä 'u a'usong*
- penghrrap:** [peŋhɾap] *S* 'uy. *mune 'u tsawkeä,*
vul sawnia atanä tingtu ('aw. ta **peng** *plltxe* sî
hrrap *tsun tspivang*)
- pxiut:** [pʔiut] *S* 'uy. *musun'ia 'usonga 'u*
- pxorna':** [pʔornaʔ] *S* 'uy. *prnen 'usonga 'uä a*
plltxe san kangangang sik ('aw. ta **rina'** *prrene*
'usonga 'u sî **pxor** *'u a kä san kangangang sik*)
- rumut:** [rumut] *S* 'uy. *pxawpa 'ewll*
- seze:** [ˈsɛzɛ] *PF* 'uy. *eana syulang*
- somtìlor:** [somtìlor] *S* 'uy. *kalina vul, txana se-*
vin ('aw. ta **som** *txana sevin* sî **tìlor** *sìltsan ne*
menari sî *ronsem*)
- tautral:** [tautral] *S* 'uy. *'ewll mì ya* ('aw. ta **taw**
txana ya sî **utral** *txana utral*)*T*

tawtsngal: [tawtsŋal] *S* 'uy. *txana ya sänak* ('aw. ta **taw** *txana ya*)
tilor: [tɪ'lor] *PF* 'uy. *'uyä tisevin*
torukspxam: [toruksp'am] *S* 'uy. *apxa 'ewll*
tsawlapxangrr: [tsawlap'aŋr] *S* 'uy. *apxa utral hu pixa ayrik sè letxum ngr* ('aw. ta **ngrr** *äo tangek utralä*)(hì'i: **tsawlapx**)
tsyorina'wll: [tsjorina'w] *S* 'uy. *'usonga 'u a ngop fkxenit* ('aw. ta **rina'** *prnen 'usonga ayu sè 'ewll 'usonga ayu*)_T
txll'u: [t'ɬ'u] *PF* 'uy. *'ewll a spe'e ulte yom hì'ang*
txumpaywll: [t'umpajw] *S* 'uy. *'ewll hu 'aw apxa syulang. Tsa tungzup letxum pay* ('aw. ta **txum rusikxa 'u tspangä sè paywll 'usonga 'u rusikxa 'uä**)
txumtsä'wll: [t'umtsæ'w] *S* 'uy. *txll'u a'usong a swizaw payit* ('aw. ta **tsä'** *swizaw payit sè*

'ewll 'u a'usong)
Utral Aymokriyä: [utral aj'mokrijæ] *PF* ts'uy. *tsawl 'ewll a kelku pizayuyä lu*(ta **utraya mo-kri** *C*)
utral utu mauti: [utral utu mauti] *S* 'uy. *'ewll hu pxasula rina' a lu siltsan yom*
utu mauti: [utu mauti] *S* 'uy. *pxasula rina' a lu siltsan yom*
Vitrautral: [vit'rautral] *PF* ts'uy. *tireayä 'ewll fa fko tsun tsaheyl si hu Eywa sè pizayu* ('aw. ta **vitra txelanä txelan sè utral 'usonga 'u**)
yomhì'ang: [jomhɪ'aŋ] *S* 'uy. *ke tsawla lereya 'u a fi'ut näk za'ärìp ta hì'i ke tsawl sè ioang lereya 'u*_T
yomioang: [jomi'oaŋ] *S* 'uy. *letxll'ua 'u a'usong* ('aw. ta **yom 'uot tey seyki sè ioang lereya 'u**)

Ioang

'angtsik: [ʔaŋtsik] *PF* 'uy. *tukru fapä tokxä*
eltungawng: [ɛltuŋawŋ] *PF* 'uy. *ngawng iläeltu* ('aw. ta **eltu** - sè **ngawng** -)
fpxafaw: [fɸ'afaw] *PF* 'uy. *ngey sa'nok*
ikran: [ikran] *JC* 'uy. *tswusayona ioang a tsun mivakto niltsan*
ikranay: [ikranaj] *ASG* 'uy. *na'ringä tswusayona ioang a tsun mivakto niltsanke ta Pawl*
kali'weya: [kali'weja] *S* 'uy. *pukapa kinamhu hì'ang hu kawnga pay a teykerkup*
lenay'ga: [ɛnaj'ga] *ASG* 'uy. *swizawyu, yomyu ioangä* *φ*
lonataya: [lonataja] *ASG* 'uy. *tute nikrehu ahiiyik*

nantang: [nantan] *JC,PF* 'uy. *ayioangil sa tsun yom ngati*
ngawng: [ŋawŋ] *PF* 'uy. *ngima ioang mì hllte*
pa'li: [paɬli] *PF* 'uy. *ioang a fko tsun makto*
palulukan: [palu'lukan] *JC* 'uy. *tspangtu sil-peyä*
riti: [riti] *PF* 'uy. *tswayuson ioang*
talioang: [tal'ioaŋ] *PF* 'uy. *apxa ioang* ('aw. ta **ioang lerey 'u**)
teylu: [tejlu] *PF* 'uy. *prnen hì'angä*
toruk: [toruk] *JC* 'uy. *tuna kerusey letaw*
yerik: [jɛrik] *PF* 'uy. *pukap aykinam ioang*

C Aylì'u aKawng

Fay'u kawnga aylì'u ne ke Karyu Pawl lu: Oel ayfi'ut yolem fitsenge taluna fay'u mì sìpamrel, slä fay'u ke Na'viyã aylì'u. Faylì'u, fu feyã ayngrr, rä'ã nong lì'utusäftxuyã horen ta Pawl fu foru kawnga fam fu sar kawnga aysäpamrel lu:

'h [ʔh], b [b], c [k], ch [tʃ], d [d], g [g], h' [hʔ], ii [i:], j [ʒ], sh [ʃ], uu [u:]

- chan'tu gor'ek nuuto:** [tʃanʔtu gorʔekʰnuuto] *ASG 'uy. tskxëä tsngal atsawl* φ
- chey:** [tʃej] *ASG 'uy. vul letawnäftxu fpi tuteoä ayu za'ärìp ta P'ah s'ivil chey vul letawnäftxu* φ
- Eywa k'sey nivi'bri'sta:** [ejwa kʔsej niviʔbriʔsta] *ASG 'uy. letawnäftxu tseng tihahawäta Eywal narit tìng frapor* φ
- Eywa s'ilivi mas'kit nivi:** [ejwa sʔilivi masʔkitʰnivi] *ASG 'uy. tiomumit Eywal wìntxu ayoengur* φ
- Eywa te' _ tan'sey mak'ta:** [ejwa teʔ _ tanʔsej makʔta] *ASG 'uy. ikranä säfyawìntxu, nìmuiä yawnet Eywayä tìng ne (tskxo)* φ
- feru m'predu'k:** [feru mʔpreduʔkʰ] *ASG 'uy. letawnäftxu 'u* φ
- iveh k'nivi s'dir:** [iveh kʔnivi sʔdir] *ASG 'uy. na pxun a 'u prrnenä* φ
- jakesully:** [ʒejkʰsu:li] *M 'uy. skxawng, toruk maktoyu (za'ärìp ta İnglìsi Jakesully)* φ
- k'sey nivi:** [kʔsej nivi] *ASG 'uy. tihahaw föä* φ φ
- Kyuna:** [kjuna] *G tu'uy. tskxo tuteyã* φ
- m'resh'tuyu:** [mʔreʃʔtuju] or [mʔreshʔtuju] *ASG 'uy. sähawnu* φ
- malmoks:** [malmoks] *G 'uy. ke yeya 'u tskxeyä*
- mas'kit nivi sa'nok:** [masʔkitʰnivi saʔnokʰ] *ASG 'uy. sa'nok-sätäftxu* φ
- meresh'ti cau'pla:** [mɛreʃʔti kauʔpla] or [mereshʔti kauʔpla] *ASG 'uy. ikran säspe'e, nìmuiä ke'u tsive'a* φ
- mreki u'lito:** [mɛki uʔlito] *ASG 'uy. klkawnu-lata tseng txepã* φ
- na'hla buk'ne:** [naʔhla bukʰnɛ] *ASG 'uy. säfyawìntxu pa'liyã, nìmuiä keyä za'ärìp* φ
- nikt'chey:** [niktʔtshɛj] or [niktʔtʃɛj] *ASG 'uy. 'it fksenä* φ
- nivi:** [nivi] *ASG 'uy. tawnäftxua husahawa 'u (ke 'eoio), ayoeng za'ärìp ta Eywa k'sey nivi'bri'sta Eywal narit tìng frapor* φ
- omati s'ampta:** [omati sʔampta] *ASG 'uy. eana pamtseoä*
- P'ah s'ivil chey:** [pʔah sʔivil tʃɛy] *SAG 'uy. vul letawnäftxu fpi tuteoä ayu* φ
- pxtawng:** [pʰtʰawŋ] *C 'uy. txll'u tiyusurã* φ
- shah-tell:** [ʃahtɛl] *ASG 'uy. sìp fpi rikx sute (za'ärìp ta İnglìsi sìp fpi rikx sute)* φ
- su'shiri t'acto sa:** [suʔshiri tʔacto sa] or [suʔshiri tʔacto sa] *ASG 'uy. ikran prrnenä* φ
- sumin jìit'luy:** [sumin ʒiitʔluy] *ASG 'uy. lerika tseng tiyomã* φ
- sumin'sey hulleh:** [suminʔsej huʔɛh] *ASG 'uy. herahaw ke mì fongu* φ
- t'riti so jahmka:** [tʔriti so ʒahmka] *ASG 'uy. rusikxa 'u a 'ekongit latsi* φ
- tmi nat'sey:** [tmi natʔsej] *ASG 'uy. atan-tusìnga 'u na txll'uta tiyom fitseng* φ
- ulivi mari'tsey mak'dini'to:** [ulivi mariʔtsej makʔdiniʔto] *ASG 'uy. sätäftxu, nìmuiä ayoul utralä nìn lavulit titxurur, fu pxaya ayoul 'aw-siteng txur lu* φ
- ulu'tah inib'sey mulsi:** [uluʔtah inibʔsej mulsi] *ASG 'uy. lerika 'u a fpi yom* φ

D Hì'ia lì'u a latem aylalì'u

'It a yem nemfa lì'u kemä

- <am>: [am] _W wìntxuyu 'u a lolen fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe tamaron.** *Oe tolaron mì ftawnemkrr.*
- <äng>: [æŋ] _W wìntxuyu 'u a pängkxoyu yawnet ting ke fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 2: **Oe tarängon.** *Oe rä'ä new tivaron.*
- <äp>: [æpʰ] _{FE} wìntxuyu 'u a pängkxoyu leyken fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 0: **Oe täparon.** *Oel tspang oet.*
- <arm>: [arm] _W wìntxuyu 'u a leren mì ftawnemkrr fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1, za'olärìp ta **am + er: Oe tarmaron.** *Oe teraron mì ftawnemkrr*
- <asy>: [asj] _{PF} wìntxuyu 'u a ke lolen, fa Eywa fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oel tspasyang palulukanit.** *Oel tspang palulukanit mì zusawkrr, fu Eywal takuk oeti nekl!*
- <ats>: [ats] _{FE} wìntxuyu 'u a 'uo len, pängkxo fpil fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 2: **Oel tspatsang poanit.** *Oel tspang poanit, oe fpil.*
- <awn>: [awn] _{PF} wìntxuyu 'u a latem lì'u na spe'etu fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 0: **Oe tawnarona tute lu.** *Oe taron tute, tafral tute tarontu lu.*
- <ay>: [aj] _W wìntxuyu 'u a ke lolen fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe tayarón.** *Oe ke tolaron mi.*
- <ei>: [ei] _W wìntxuyu 'u a pängkxoyu yawnet ting fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 2: **Oe tareion.** *Oe new tivarón.*
- <er>: [ɛr] _D wìntxuyu 'u a sekrr len fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe teraron.** *Oe tarón set.*
- <eyk>: [ɛjk] _{FE} len si fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 0: **Oel teykarón pot.** *Oel len si futa po tarón.*
- <ilv>: [ilv] _{FE} wìntxuyu 'u a len set niteya fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe new tslilvam.** *Oe tslam nìwotx.*
- <im>: [im] _W wìntxuyu 'u a lawnen ke ngim mì ftawnemkrr mì hrr fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe timaron.** *Oe tamarón fitrr.*
- <imv>: [imv] _{FE} wìntxuyu 'u a lolen sì lawnatem lu fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe namew tslimvam** *Oel mì ftawnemkrr new futa oe tlam.*
- <irm>: [irm] _W wìntxuyu 'u a lawnen ke ngem mì ftawnemkrr mì hrr sì vur ke yol mì hrr fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe tirmaron.** *Oe tarón fitrr ka txana trr.*
- <irv>: [irv] _{FE} wìntxuyu 'u a mi len fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe new tslirvam.** *Oe tslam mi.*
- <isy>: [isj] _{PF} wìntxuyu 'u a ye'rìn len, fa Eywa fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oel tspìsyang palulukanit.** *Oel tspang palulukan ye'rìn, fu Eywal tspang oeti!*
- <iv>: [iv] _W wìntxuyu 'u alawnatem fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Ngal new futa oe tivarón.** *Ngal new futa oe tarón*
- <iy>: [ij] _W wìntxuyu 'u a ye'rìn len fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe tiyaron.** *Oe tarón ye'rìn.*
- <iyev>: [ijɛv] _{FE} wìntxuyu 'u a ye'rìn len sì lawnatem lu fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oel kiyevame ngati.** *Oel new futa oel kame ngat ye'rìn.*
- <iyev>: [ijɛv] _{FE} wìntxuyu 'u a ke lolen sì nawnew lu fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oel kiyevame ngati.** *Oel kame ngal mì zusawkrr, ko?*
- : [ol] _F wìntxuyu 'u a lamèn nìwotx fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1: **Oe tolarón.** *Oe tamarón.*
- <us>: [us] _W wìntxuyu 'u a latem lì'u 'uä na spe'eyu fi'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 0: **Oe tusaróna tute lu.** *Oe tarón tafral oe taronyu lu.*

<uy>: [uj] _F wìntxuyu 'u a muiä mì aynari Na'viyã fi'it a yem nemfa li'u kemä mì senge holpxay 2: **Na'viyã, l<uy>u hapxi.** *Na'viyã, lu hapxi, set eo frapo.*

Lì'u 'uyä Lusatema ayit:

-ä: [æ] _F nìspe'e 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu fra'u slä san a, ä, e, s, ì sik (tengpam na **yä**):

Oel yom ikran-ä yerikit. *Oel yom yerikit a ikranur lu.*

-an: [an] _W na sempul ti'ia tseli'ua: **Oe tute-an lu.** *Oe lu tute a sevina tximur ke lu.*

-e: [ε] _F na sa'nok ti'ia tseli'ua: **Oe tut-e ke lu.** *Oe lu tute a sevina tximur ke lu.*

-il: [il] _F na nìkem 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu tsx'e'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na **l**): **Ikran-il taron yerikit.** *yerikit taron 'u a ikran lu.*

-iri: [iri] _F na fmawn 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu tsx'e'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na **ri**): **Ikran-iri taron yerikit.** *nga zene eltu sivi a ikranit taron yerikit.*

-it: [it] _F nì'ekotu 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu tsx'e'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na **t, ti**): **Oel taron yerik-it.** *Oe taron, ulte ikran a fi'u a oe taron.*

-l: [l] _W na nìkem 'eo. fpi li'u 'ua a 'ia mì fay'it: **Oe-l taron yerikit.** *Oe a Eytukanil taron yerikit.*

-ng: [ŋ] _W fra'u 'awsiteng 'eo. fpi li'u eo li'u 'ua: **Ayoe-ng taron.** *Oel sì Ngäl sì fol taron.*

-o: [o] _{PF} ke omum 'it li'ua ti'ia: **Oel tspamang tute-o-t.** *Oel tspamang kea fipot kea tsapot slä pot.*

-ri: [ri] _F eltu si ne fayli'u 'eo. fpi li'u 'ua a 'ia hu pay'it: **Oe-ri taron yerikit.** *nga zene tsive'a a oel taron yerikit.*

-ru: [ru] _W nìtingtu 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu pay'it (tengpam na **-ur**): **Oel kxenerit nga-ru ting.** *oel kxenerit ting ne nga.*

-t: [t] _W 'u asawni 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu rusikxa pam mì li'u (tengpam na **it, ti**): **Oel nga-t kame.** *pängkxoyu tse'a 'ut apawnängkxo*

-ti: [ti] _W nìspe'etu 'eo. fpi li'u eo li'u 'ua sì li'u 'ua: **Nga-ti taron torukil.** *Ngat taron torukil.*

-ur: [ur] _F nìtingtu 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu tsx'e'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na **-ru**): **Ayeylan-ur oeyä.** *ne ayeylan oeyä.*

-yä: [jæ] _W nìspe'e 'it uo li'u fpi 'uyä li'u a ftang hu san a, ä, e, s, ì sik (tengpam na **ä**): **Oel yom Neytiri-yä yerikit.** *Oel yom yerikit a neytirir lu. (fi'u zapxi seyki san a sik mì li'u eo li'u 'ua: nìn na san -eyä sik.)*

ay+: [aj] _F nì'ul to 'aw 'eo. fpi li'u 'ua: **Ay+oe taron.** *Nga sì oe sì lahe taron.*

ma: [ma] _M li'u a wìntxu fi'ut pängkxoyu plltxe ne tuteo: **Ma tsmukan, kaltxi!** *Kaltxi ne nga a oe pängkxo!*

me+: [mε] _W 'aw sì 'aw 'eo. fpi li'u 'ua: **Oel new me+narit.** *Oel new 'aw nari sì 'aw nari.*

pe+: [pε] _W wìntxuyu tipawmä: **pe+hrr nga tayaron.** *Nga tayaron, slä mì hrr oe rä'a omum. Pängkxo oeru!*

pxe+: [p'ε] _F 'aw sì mune 'eo. fpi li'u 'ua sì li'u eo li'u 'ua: **Ayoeng Pxe+veng lu.** *Oe sì menga eveng lu. (Tse'a futa san e sik sì san e sik ke 'awsiteng, ulte ha rusikxa pam len.)*

Lahe

-a-: [a] _F fpi li'u kìte'e'ul lali'uti tsaheyl seri: **Oel ikranit a-ean tswayon.** *Oel tswayon Sezet.*

-tu: [tu] _T spawne'ea li'u 'ua za'usäripa 'it sìn eo li'u **Oe taron-tu lu.** *Oe tawnaron lu.*

-yu: [ju] _W 'it a ngop kemä li'ut 'ua ta li'u kemä za'usäripa 'it sìn eo li'u **Oe ska'a-yu ke lu.** *Oe leska'a tute lu ke!*

le-: [lε] _F li'u kìte'e'uyä za'usäripa 'it sìn eo li'u **Poan le-hrrap lu.** *Poanur hrrap lu.*

nì-: [ni] _W li'u kìte'e'kemä za'usäripa 'it sìn eo li'u **Oe nì-Na'vi plltxe.** *Oe plltxe na Na'vi.*

sä-: [sæ] _F li'u 'ua asawnar za'usäripa 'it sìn eo li'u **Oel sä-numet nume.** *oel nume 'ut anaw-nume.*

si: [si] _W li'i kemä a nong li'ut za'usäripa 'it sìn eo li'u **Oe kelku si mì kelutral.** *Oe rey mì kelutral.*

tì-: [ti] _W li'u 'ua za'usäripa 'it sìn eo li'u **Tì-ngay siltsan lu.** *siltsan lu 'u lengay.*

E Ìnglìsi lì'u akawng akawng

Fitseng kawnga hì'ia ayli'u a leinglisia flitxeyu sar, fpi lahe leskxawng...

- ACC:** -it. *F* nì'ekotu 'it uo lì'u fpi 'uyä lì'u a ftang hu tskxe'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na ti)
- ACC:** -t. *W* nì'ekotu 'it uo lì'u fpi 'uyä lì'u a ftang hu pay'it (tengpam na ti)
- ACC:** -ti. *W* nì'ekotu 'eo. fpi lì'u 'uä.
- ADJ:** le-. *F* lì'u kìte'e'uyä za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- ADJ M.:** -a-. *F* fpi lì'u kìte'e'ul lali'uti tsaheyl seri.
- ADV:** nì-. *W* lì'u kìte'e'kemä za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- AGENT N:** -yu. *W* lì'u tute a si 'uo za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- CAUS:** <eyk>. *FE* len si fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 0 0.
- CLU:** -ng. *W* hu fra'u 'eo. fpi lì'u eo lì'u 'uä.
- DAT:** -ru. *W* nìtìngtu 'eo. fpi lì'u 'uä.
- DUAL:** me+. *W* 'aw sì 'aw holpxay lì'uä 'eo. fpi lì'u 'uä.
- ERG:** -ìl. *F* nìkem 'it uo lì'u fpi 'uyä lì'u a ftang hu tskxe'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na -l)
- ERG:** -l. *W* nìkem 'eo. fpi lì'u a 'i'a hu pay'it.
- FEM:** -e. *F* tì'i'a na sa'nok sìn lì'uo 'uä.
- FUT:** <ay>. *W* ke lolen mi a wìntxuyu fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- GEN:** -ä. *F* nìspe'e 'it uo lì'u fpi 'uyä lì'u a ftang hu fra'u slä san a, ä, e, sì ì sìk (tengpam na yä)
- GEN:** -yä. *W* nìspe'e 'it uo lì'u fpi 'uyä lì'u a ftang hu a, ä, e, sì ì (tengpam na ä)
- IMM. FUT:** <ìy>. *W* ke lolen mi slä ye'rìn a wìntxuyu fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- IMPF:** <er>. *D* len mi fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- IMPF. PAST:** <arm>. *W* len mi mì ftawnamkrr fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- IMPF. REC. PAST:** <ìrm>. *W* len mi mì ftawnemkrr slä ke hrr mì frawnemkrr fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- INST:** sä-. *T* lì'u 'uo asawnar za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- INTER:** pe+. *W* wìntxuyu tipawmä.
- LAUD:** <ei>. *F* (mìfa lì'u) wìntxu tìplltxeyä tì-nitram fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 2 2.
- MASC:** -an. *W* wìntxuyu tì'i'ayä lì'uo na sempul.
- NMLZ:** tì-. *W* lì'u 'uä si za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- OBJ:** -tu. *T* lì'u 'uoä a kem si za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- PAST:** <am>. *W* wìntxuyu 'uä mì ftawnemkrr fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- PEJ:** <äng>. *W* ke new fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 2 2.
- PEJ:** <äng>. *W* wìntxuyu 'uä a pängkxoyu ke new sivi fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 2 2.
- PERF:** . *W* wìntxuyu 'uä a lamatem nìwotx fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- PLU:** ay+. *F* nì'ul to 'aw 'eo. fpi lì'u 'uoä.
- REC. PAST:** <ìm>. *W* wìntxuyu 'uä mì ftawnemkrr slä ke alim mì ftawnemkrr fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- REFL:** <äp>. *FE* 'it a wìntxu a pängkxotu len si fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 0 0.
- SUBJ:** <iv>. *W* 'u a spe'etu fa latipängkxo fì'it a yem nemfa lì'u kemä mì senge holpxay 1 1.
- TOP:** -ìri. *F* 'u a na fmawn 'it uo lì'u fpi 'uyä lì'u a ftang hu tskxe'it, pam lekll, fu mupam lekll (tengpam na ri)
- TOP:** -ri. *F* 'u a na fmawn 'eo. fpi lì'u 'uoä a 'i'a mì pay'it.
- V:** si. *W* lì'u kemä a nong lì'u za'usäripa 'it sìn eo lì'u.
- VOC:** ma. *F* hì'i lì'u pängkxo pängkxoyur.

F Lusatema Tsenge

Fi'u lusatema tsenge lu. Oel mi sung poti, ke fpi meli'fyayä plltxeyu, slä fpi fwewyu a new ivomum pe'ut a oe lolatem.

- **Sngelpxel** za'u tafkip txim a sau mi fitsenge yolängem. Slä lu fi'u kawnga tipfil, ko?